

STUDÁNKY OČÍ SVATÉ ZDISLAVY

Tomáš J. Bahounek O.P.

Olomouc 1997 Matice cyrilometodějská.

Obálka: Veronika Planerová III.OP

O b s a h

Úvod

Zdislavino tajemství

Tajemství narození

Zdislavino dospívání

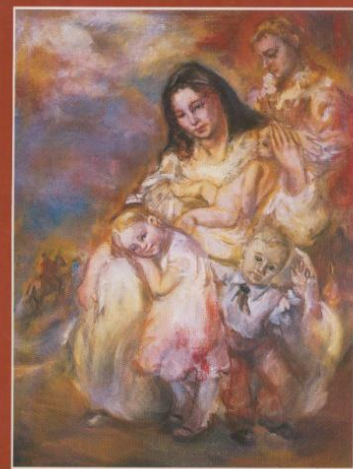
Tajemství lásky

Cesta ke svatosti

Tajemství Zdislavina manželství

Kdo otevírá studánku

Osvěžení ze studánky

Studánky očí svaté Zdislavy

Tomáš J. Bahounek

Ú V O D

Odvěká síla lidské duše, podněcující hledat příčiny všeho, co se dá smysly vidět či ohmatat, vedla člověka vždy za hranice ryze smyslového dění. A jestliže člověk jednou pochopil, že existuje Někdo, kdo je příčinou všeho toho dění i člověka samého, a navíc je člověku osobně blízký, jak by netoužil po nějakém těsnějším spojení s Ním?

Není divu, že se za všech dob setkáváme u všech národů s jistými tajemstvími. Jejich úkolem je přivést člověka za hranice smyslů a uvést jej do přímého spojení s nadpřirozeným základem všeho jsoucna.

Ve všech dobách bylo u všech národů přesvědčení, že člověk nějak přežívá svou smrt. K nejstarším "milodarům" na hrobech patřily nádoby s pokrmem a s vodou: kdyby byl mrtvý shledán ne-čistý, tedy aby se mohl omýt; pokud by trvalo čekání dlouho, aby neměl hlad. Vědomí viny vedlo ke snaze očistit se už zde.

Už od počátku dějin má tedy voda v lidském v životě dvojí úkol: utišit žízeň a očisťovat, a to nejen tělesně, ale i jako naznačení jakéhosi vnitřního uspokojení a obmytí. Od nejprostších projevů uctívání duší až po nejvyspělejší náboženské projevy, všude má voda důležité poslání. A všude má také své posvátné strážce, víly a bohyně. Všude očisťuje a udržuje život, přináší zdraví a plodnost v přírodě i v člověku, a dokonce prý i vrací ztracené panenství, jako bohyni Héře po koupeli v posvátném prameni Kanathos.

Studánkám a pramenům, potokům a řekám, jezerům a mořím, i dešti se proto přinášely oběti. Tak velká byla vděčnost a důvěra živého člověka vůči tomuto neživému prvku přírody.

Posvátná moc vody měla pomáhat i zemřelým: čerstvá čistá voda se lila na hrob k očistění zemřelých a k utišení jejich žízně, a dávala se jim do hrobu i jako obětní dar, milodar. Musela být ovšem pramenitá a nesmělo se v ní nic nečistého, jinak by ztratila svou posvátnou účinnost.

Křesťané neodmítali nic z toho, co bylo dobré a užitečné v dějinách lidstva, protože Boží milost neníčí přirozenost, nýbrž ji zdokonaluje, a tedy ji předpokládá. Proto převzali také všelidskou úctu k vodě a začlenili vodu do svých posvátných obřadů, ovšem posvěcenou. Křesťanská tajemství, svátosti a svátostiny, to vše je provázáno používáním svěcené vody: počíná se křtem a končí se kropením mrtvých, hrobu a hřbitovů. Ve svém běžném životě křesťan svěcenou vodou zahání moc pekelného zla, odvrací nemoci a neštěstí, pomáhá trpícím, ulehčuje umírání a mírní pokušení (exorcismus). Jednání křesťanů se opírá o příklad sv. Jana Křtitele a samotného Ježíše Krista. Vyslanci farizejů se dotazují Jana: "Proč křtíš, když nejsi ani Kristus, ani Eliáš, ani prorok?" Jan odpovídá: "Já křtím jenom vodou..." a ohlašuje příchod toho, který bude sice křtít také vodou, ale jeho křest přinese do duše oheň Ducha Svatého (Jan 1,25-26, 33-34). A sám Ježíš říká samařské ženě u Jakubovy studny: "Kdybys znala Boží dar a věděla, kdo ti říká: 'Dej mi napít', spíše bys prosila ty jeho, a dal by ti vodu

živou." A pak dodává: "Každý, kdo pije z této vody" (tj. z Jakubovy studny), "bude zase žít. Kdo se však napije z vody, kterou mu dám já, navěky žít nebude, ale voda, kterou mu dám já, se v něm stane pramenem vody, vytryskující do věčného života." (Jan 4,10-14)

"V poslední a nejslavnější den svátků Ježíš stál a hlasitě volal: 'Žízní-li kdo, ať přijde ke mně a pije! Kdo věří ve mne, tomu bude tryskat z nitra proudy živé vody. A to řekl o Duchu, kterého měli přijmout ti, kteří v něho uvěřili.'" (Jan 7,37-39)

O vodě je zmínka také při Ježíšově smrti: "Když přišli k Ježíšovi, uviděli, že je už mrtev. Proto mu nezlámali kosti, ale jeden z vojáků mu kopím probodl bok, a ihned vyšla krev a voda." (Jan 19,33-34) Proto svědek této události, Jan, jinde napsal: "Ježíš Kristus je ten, který přišel skrze vodu a krev; ne pouze skrze vodu, ale vodou a krví. Také Duch to dosvědčuje, a Duch je přece pravda. Jsou tedy tři, kteří vydávají svědectví: Duch, voda a krev - a tito tři jsou jedno." (1 Jan 5, 6-7)

Spasitel řekl učenému Nikodémovi: "Vpravdě ti pravím: Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království." (Jan 3,5) A apoštolům: "Proto jděte, vyučujte všechny národy a křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám uložil." (Mt 28, 19) Do křesťanského očištění a posvěcení se vstupuje křestní vodou. Dověšením této nadpřirozené proměny lidské osobnosti a celého lidského života je nedělní eucharistická hostina lásky, tj. nedělní účast při nejsvětější oběti na oslavu Kristova vzkříšení, a přijímání Těla Páně. Tím se lidský člověk naplňuje milostí, opakuje se nekravě Kristovo ukřižování za nás a dává se nám záruka vzkříšení k nesmrtelnosti.

Člověk si je však vědom svých denních poklesků, a proto kněz před hlavní nedělní bohoslužbou volá jménem všech shromážděných: "Pokrop mne yzopem, Pane, a budu očištěn, umyj mne a budu bělejší než sníh." (Ž 50,3) Přitom prochází chrámem a kropí věřící svěcenou vodou. Ti se přezhňávají znamením kříže, a písní prosí Boha, aby je očistil ode všech hříchů a nepravostí, a aby z jeho milosti byli den ode dne dokonalejší, svatější.

Duchovní dědicové slovanských apoštolů svatých Cyrila a Metoděje, spoluochránců Evropy na "Moravě", ale hlavně ve východní části Kristovy jedné Církve, uctívají Panenskou Bohorodičku Marii jako posvátný pramen spásy, jako studánku životodárné vody.

U křesťanů se objevuje nejen zapojení vody do náboženských obřadů, ale také úcta ke studánkám a k pramenům. Mnoho poutních svatyní stojí nad pramenem či studnou, jejichž vodám se připisuje posvátná moc. Jindy se posvátný zdroj nachází aspoň v blízkosti chrámu a obyčejně nad ním stojí oltář nebo kaplička. Tato poutní místa bývají nejčastěji mariánská. Křesťanská úcta k vodě k pramenům však není jenom trpné převzetí všelidské praucty od pohanů, nýbrž má svůj základ v Božím zjevení ve Starém Zákoně (Ez 47, 1-12).

Přirozenost vody má ovšem sama ze sebe jenom dvojí běžné přirozené použití: utiňuje žízeň a očišťuje, omývá. Při křesťanských obřadech však voda sama ze sebe nemá žádné nadpřirozené účinky. Ty jsou přímým dílem Ducha Svatého - Posvětitel, jenž očišťuje, a Utěšitel, jenž tiší žízeň duše. Voda je zde pouze viditelným náznakem neviditelného dění, a hmotným prostředkem duchovní proměny, působené Boží milostí. Připisovat vodě víc by pro křesťana znamenalo pověru.

Ježíš Kristus je viditelným zdrojem nadpřirozené milosti, tj. Boží živé vody. Po jejím přijetí dostává člověk sílu nad hříchem, nad bolestí a nad smrtí (Jan 4,10-14, 7,37-39). Avšak Maria jako Matka Bohočlověka nám vlastně porodila spásu, a proto otevřela prameny milosti. Z toho důvodu ona, Panna Maria, je studánka, z níž prýští "živá voda", ano - také ona je svým způsobem "životodárný pramen". Církevní modlitba říká o Marii: " - Ještě než vytryskly zdroje vod, já už jsem se začala rodit... a když odměřoval (Bůh) toky vod..., byla jsem s ním, a všechno jsem uváděla v soulad. Kdo najde mne, nachází život a bude pít spásu od Pána." (Přísl. 8, 22-35)

Nemáme sice dost zpráv o tom, jak vlastně žili naši pohanští předkové po náboženské stránce. Víme však, že kultura se zakládá kultu, na náboženské účtě. Jestliže tedy Velká Morava vstupuje do dějin Evropy náraz jako "jiní velcí národové" (Život Konstantinův, 14), a na takové kulturní úrovni, že je schopna po příchodu sv. Cyrila a Metoděje přijmout a dále rozvíjet vrcholné výtvořby byzantského

písemmnictví, svědčí to, že tam muselo být předcházející náboženství (a to i pohanské) aspoň na takové úrovni jako jinde.

Jako ostatní národy, tak i Slované uznávali důležitost vody v životě. Vždyť i oni viděli, že bez vody je člověk vystaven nečistotě a umírá vyprahlostí, a nejen člověk, ale i zvířata a rostliny a celé životní prostředí obklopující člověka. Nový život se nerodí a vzkličený vadne. Ale zase naopak, rozvodněná řeka, vlny rozbourané vodní hladiny, rozměklá bažina a močál také ničí život. Proto i staří Slované docházeli k zosobňování, zbožšťování a uctívání vod, a přisuzovali jim posvátné strážce. Tím spíše, že pravlastí Slovanů byly močálovité končiny plné pramenů, studánek, potoků a řek, od moře k moři. Nejen Prokopios (Bellum Gothicum, III,14), ale i další zprávy potvrzují, že všichni Slované ctili mimo jiné také řeky, studánky a jezera. Nikoli ovšem jako neživé předměty, nýbrž je oduševňovali. Počátky křesťanství na území Velké Moravy nejsou dosud docela objasněny. Bylo zde mnoho vlivů, zápasů a zkázy. Každopádně se zjišťuje, že úroveň díla sv.Cyrila a Metoděje na Moravě nesmírně převyšovala celkovou úroveň západní Evropy v 9. století. V mnohém směru dokonce překonává i úroveň naší doby. Na území někdejší Velké Moravy jsou rovněž mnohá poutní místa s prameny a studánkami, zasvěcená Bohorodičce i jiným svatým. Kolem pramene zasvěceného Bohorodičce, vznikl také velký cisterciácký klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie ve Žďáru nad Sázavou. Klášter založil roce 1251-52 pan Boček (zeť pana Přibyslava) a rodina pana Přibyslava z Křižanova na podnět pana Přibyslava, otce sv.Zdislavy. Nad studní, do které je zachycována voda z pramene, byla postavena kaple. Studniční kaple nad pramenem byla zvlášť význačným prvkem ve žďárské klášterní symbolice: dala klášteru jméno a celá klášterní stavba obklopuje vlastně kapli se studní. Je známa i legenda o založení kláštera ve spojitosti s touto studnou. Dodnes tam chodí poutníci. P.Jiří Maria Veselý O.P.

ZDISLAVINO TAJEMSTVÍ

Zasvětit chrám či kapli nějaké nebeské bytosti znamená svěřit jí stavbu i posvátné dění konající se v ní. Tato bytost dává stavbě jméno, chrání ji, lidi i jejich životy. Při obřadech má povznášet touhy lidí z chrámu před Boha samého, a od Boha zase vyprošovat pomoc lidem. Jako bylo někdy nějaké místo zasvěcováno jisté nebeské bytosti, tedy platí také naopak, že jiná místa získala navěky označení podle svého významu pro určitou nebeskou bytost. Tak třeba Jordán, kde Ježíš Kristus přijal Janův křest vodou, aby pak zahájil své veřejné působení vedoucí k naší spáse, byl tím požehnán navěky. A podobně také křtitelnice v křižanovském kostele, jehož donátorem býval pan Přibyslav, se dodnes připomíná v souvislosti s jeho dcerou, svatou Zdislavou.

Co se tam přihodilo tak významného? Nic menšího, nežli že tam přijala svátost křtu svatého. Ale to znamená mnoho. Do té doby tvořila součást nerozlišené masy pohanského. Nyní se však zrodila z vody a z Ducha svatého. Pán ji k sobě zavolal jménem Zdislava.

Jméno Zdislava je ryze slovanského původu, jako většina jmen s koncovkou "-slav", což znamenalo obyvatele lesa. A ona skutečně věrná svému jménu prožila většinu života uprostřed lesních hvozdů, kterými byla Morava tehdy porostlá, a jež obklopovaly sídlo jejího otce na Moravě právě tak, jako sídlo jejího manžela na severu Čech.

Avšak stalo se mnohem víc. Uprostřed pralesa se pro ni otevřela cesta k dokonalosti, ke svatosti. Bylo to zahájení dobrodružství svatosti.

Vždyť příchodem Krista sestoupil Bůh mezi lidi a tím je pro každého člověka zaručeno spojení s nebem. Ježíš Kristus je jediný prostředník mezi nebem a zemí. Zemřel za všechny, a proto jsou všichni pozváni k účasti na nebeských plodech jeho oběti.

Tato posvěcující činnost v lidské duši se děje zcela neviditelně. Přesto ale Kristus - s ohledem na naši lidskou přirozenost, která je ponořena do světa smyslů, takže se domáhá smyslových znamení - ustanovil svátosti. Kristus ustanovil svátosti jako smyslům dostupná a působivá znamení milosti, která spojují člověka s Bohem.

Občas se šíří podobná móda vykládat křesťanské svátosti jako napodobeniny pohanských mystérií. Kristus prý neměl úmysl ustanovovat nějaké svátosti. Prvotní křesťané byli zpočátku věrní jeho duchu. Sotva však přišli do styku s pohanským prostředím, pocítili potřebu vnějších obřadů. Jinak by se prý vystavili nebezpečí, že nezískají trvalý vliv na pohany, když se nepřizpůsobí jejich zálibě v magických obřadech a mystériích. Tu a tam se vyskytne tak nápad vykládat dílo sv. Zdislavy za výsledek jakéhosi lidového léčitelství, opírajícího se o znalost bylinek anebo také o nějaké mimopřirozené síly.

Skutečnost je však odlišná. Všechny věci skrývají nějaké tajemství, protože všechny věci jsou závojem, který zahaluje jejich poslední příčinu. Touha po odhalení skrytého a tajemného rozměru jsoucna byla v člověku vždy. Je mu přirozená. Nelze se tedy divit, že každé náboženství, které znamená vyjadřování a uskutečňování vztahu člověka k Bohu, obsahuje nějaké tajemství.

Svátost, tajemství, jako posvátný závoj něčeho božského, není žádná výjimka ve vesmíru. Naopak: je to nejvýraznější vyjádření toho, co se dá sledovat částečně ve všech věcech, které jsou svým způsobem tajemstvím Božím, jehož tvůrčí moc skrývají.

Křesťanské svátosti jsou tedy ve vlastním smyslu ona vnější znamení, která naznačují a udělují milost, získanou Ježíšem Kristem, neboť působí to, co naznačují. Podivuhodná tajemná síla, spojená se svátostmi, je tím větší, že její účinnost není patrná ve světě dostupném lidským smyslům, nýbrž v duši člověka, a že výsledek této činnosti je docela nadpřirozený. Jde totiž o účast na Boží přirozenosti, na Božím životě.

Svátosti jsou tedy znamení, a to je jedna jejich stránka. Avšak jsou to znamení působivá, a to zase jejich druhá stránka. Právě tím se liší od jakýchkoli jiných znamení. Právě působivost svátostí z nich činí tajemství víry.

Tajemství Kristových svátostí spočívá právě v tom, že působí silou jeho vykupitelského díla: potom udělují samy od sebe milost každému, kdo tomu neklade odpor, totiž kdo je přijímá s otevřeným srdcem, neboli ve stavu otevřenosti vůči Bohu.

Svátosti jsou pokračováním Kristova vtělení. Jde o předávání Kristova vykupitelského díla duším. Kristus chce těmito prostředky posvětit všechny lidi. Viditelné znamení, svátostný obřad vykonaný podle Kristova ustanovení, působí vnitřní silou udělenou mu Kristem, tím, že je vykonán.

TAJEMSTVÍ LÁSKY

V životě sv. Zdislavy a ve vztazích mezi ní a Bohem zaujímá zcela zvláštní místo svátost lásky. Liší se od ostatních svátostí tím, že to není jenom svátost, nýbrž je to také oběť. Kristus v této svátosti dává svou milost a současně sám sebe. Tak v sobě tato svátost zvláštním způsobem spojuje všechny prvky našich vztahů k Bohu a Boha k nám.

Nejsvětější svátost je tajemství svátosti lásky. Je to tajemství, ustanovené od Krista odcházejícího z tohoto světa k Otci na způsob smlouvy. Pod posvěcenými způsoby chleba a vína je v zde přítomné tělo a krev Krista jako pokrm a nápoj pro lidskou duši a jako předmět úcty a klanění.

Je Kristus doopravdy a podstatně přítomen v této svátosti? Ano. Vždyť ji nejprve přislíbil a pak skutečně ustanovil.

Kdy ji přislíbil?

Tehdy, když nasýtil několika chleby zástupy lidí, a ti ho začali vyhledávat ze zcela přízemních důvodů, aby je totiž takto sytil pořád. Vyzval je: "Přičiňujte se ne o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm zůstávající k věčnému životu, který vám dá Syn člověka... Já jsem chléb života. Kdo přichází ke mně, nebude už nikdy hladovět, a kdo věří ve mne, nebude už nikdy žíznit... Nebudete-li jíst tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě život." (Jan 6,27-53) Co takto Kristus přislíbil, to ustanovil při poslední večeři (Mt 26,17-30). Kdyby něco takového slíbil a pak ustanovil pouhý člověk, byla by to jen památka. Ale učinil tak sám vtělený všemohoucí Bůh, takže je to skutečnost.

Vše, co během doby přibýlo k této svátosti, je pouze vnější obřad, kterým je celá tajemná skutečnost obklopena, jako jádro svým obalem. Když Kristus bere do rukou chléb a víno, a když je proměňuje božským slovem ve své tělo a krev, takže o tom, co drží v rukou, může prohlásit: Toto je mé tělo. Toto je má krev, která se prolévá za vás, vzpomínají apoštolové na jeho příslib, který jednou dal. A v tu chvíli je jim jasné, co tehdy nemohli snadno pochopit. A tak jako tehdy nemluvil Kristus ani symbolicky ani v přeneseném smyslu, tak ani nyní není jeho řeč pouze obrazná. To tělo, které opravdu trpí, tu krev, která se doopravdy prolévá, dává apoštolům. Jde o skutečné tělo a skutečnou krev.

Tak rozuměli eucharistickému Kristu apoštolové, a tak mu rozuměla také Zdislava. Večeře Páně, kterou slaví vykoupený Boží lid, je připomínkou samotné smrti Páně. Nejen proto, že vzbuzuje v mysli různé okolnosti Kristovy smrti, ale především proto, že je při ní znovu přítomné tělo, které se za nás vydává, a krev, jež se za nás prolévá.

Jak se to tajemství svátosti lásky vlastně uskutečňuje? divila se Zdislava a otec Česlav jí vysvětlil:

Je to zvláštní proměna, tolik podivuhodná a zázračná. Mnohé věci jsou při této svátosti těžší než při samotném stvoření. Vždyť je to přeměna zcela ojedinělá, která nemá obdoby ani v řádu přirozeném ani nadpřirozeném. Je to přeměna celé podstaty chleba a vína v celou podstatu těla a krve Páně. V jiných přeměnách něco zůstává, aspoň látka, kterou přeměna předpokládá a ponechává. Vždyť z vesmíru se nic neztratí. Zde však látka i tvar, tedy celá podstata je proměna a zůstávají jenom nepodstatné, tedy případné vlastnosti chleba a vína: barva, tvar, chuť, váha a jiné. A tyto případné vlastnosti jsou pak zázračně uchovávány Boží mocí bez své vlastní podstaty, ke které patřily.

Jedna stránka eucharistického tajemství spočívá v tom, že podstata chleba se mění v podstatu těla Páně a podstata vína v podstatu krve Páně. Avšak okolnost, že případné vlastnosti chleba a vína zůstávají bez příslušné podstaty, ještě prohlubuje podivuhodné tajemství víry. Když říkáme, že v Nejsvětější svátosti zůstávají po proměnění svátostné způsoby, tedy tvrdíme, že chléb a víno jsou tu pouze zdánlivě, protože zde chybí podstata. Dané způsoby, případné vlastnosti jsou tu ale skutečně a nikoli pouze jako nějaké jejich zdání. Jinak by byly klamány naše smysly a tímto klamem by byl vinen samotný Bůh. Mimoto, kdyby svátostné způsoby ve skutečnosti vůbec nebyly, nýbrž by šlo jen o přelud smyslů, vyplývalo by z toho, že podstatná část Nejsvětější svátosti jako svátosti, totiž viditelné znamení, aby nebylo na oltáři, nýbrž pouze v našich smyslech. Pak by ovšem Nejsvětější svátost neměla trvalého bytí, protože podle učení Církve je Kristus v Nejsvětější svátosti přítomen pouze tehdy, když trvají svátostné způsoby.

Jak lze ospravedlnit způsob, jakým se dává Kristus v Nejsvětější svátosti, v níž zůstávají případné vlastnosti chleba a vína?

Lidským způsobům a zvykům by zásadně odporovalo požívat Kristovo tělo tak, jak je, a pít jeho krev. Proto Bůh prozíratelně našel tento způsob, tolik tajemný, a přitom tak přijatelný lidskému smýšlení a cítění.

Jenže jak jsou udržovány případné vlastnosti chleba a vína v Nejsvětější svátosti?

Jedině Boží všemohoucností. Vždyť postrádají vlastní podmět a podstata těla a krve Páně nemůže být jejich nositelem. Jejich přirozeným podmětem byla podstata chleba a vína. Ta už tady ale není a na jejím místě je podstata těla a krve Páně. Žádná podstata však nemůže být nositelkou případných vlastností jiných věcí. Nezbyvá tedy, než hledat vysvětlení v Boží všemohoucnosti, která udržuje tyto případné vlastnosti bez podstaty. Jako může jen všemohoucí Bůh změnit podstatu chleba v podstatu Kristova těla, také může také uchovávat případné vlastnosti chleba bez jeho vlastní podstaty a vůbec bez jakéhokoli nositele.

Na kříži bylo jen Kristovo božství utajené lidským smyslem, kdežto zde se ukrývá též člověčenství.

To proto, aby měla místo víra, která jediné sklání lidského ducha před tímto tajemstvím, přesahující meze lidského rozumu. Když řekneme, že Kristus je přítomen pod způsoby těla a krve, je to prosté a jednoduché, ale skrývá se v tom úžasné tajemství.

A je Kristus v této svátosti přítomen celý?

Ježíš Kristus je přítomen v Eucharistii na způsob podstaty a ne na způsob rozměrů. Proto je celý přítomen v posvěceném chlebu a celý v každé jeho části. Tak jako v každé části chleba před proměněním byla celá podstata chleba, tak v každé jeho části po proměnění je celá podstata Kristova těla. Takže celý Kristus je v každé částice posvěceného chleba a v každé kapce posvěceného vína. Je tam celý jako člověk i jako Bůh. Je tam i se svými hmotnými rozměry a tělesnými vlastnosti člověka, třebaže tyto rozměry hmotné velikosti a tělesné vlastnosti jsou tam na způsob podstaty. Je tam i s všemohoucností Boha - Stvořitele člověka a celého vesmíru, Vykupitele a Obnovitele porušeného stvoření, a Ducha svatého - Utěšitele a Posvětitel.

Jak je to všechno jen možné?

Způsob, jakým je Kristus přítomen v Nejsvětější svátosti, totiž podstatný, nám poskytuje odpověď na otázku, pokud ji správně kladou ti, kdo říkají, že Ježíš v Eucharistii vidí, slyší a vykonává úkony smyslového života. To se může týkat Ježíšových úkonů dvojího druhu: předně takových úkonů, jejichž vykonávání nezávisí na smyslech, jako je poznání a chtění, a dále úkonů smyslů vnitřních a vnějších.

Eucharistickému Kristu nepochybně přísluší vykonávání vlastních úkonů. Vždyť je tu přítomen svou duší, která ve své vlastní činnosti nezávisí na těle. Proto eucharistický Kristus poznává svým rozumem a miluje svou vůlí tak jako v nebi. Jeho smyslové činnosti jsou tu však nemožné, protože jeho smyslové ústrojí je tu sice také přítomné, ale pouze na způsob podstaty.

Může se to tedy stát jedině zázrakem?

Může, ale jestli se to tak opravdu děje, o tom nejsou žádné doklady. Víme však, že i když je Kristus v Nejsvětější svátosti na způsob podstaty, je v ní přítomen živý a činnost jeho rozumu a vůle stačí k tomu, aby nás chápal ze svatostánku rozumovým poznáním a objímal svou čistou láskou vůle.

A co když bych po přijetí Krista v této svátosti sama cítila tak bytostně jeho blízkost? ptala se Zdislava otce Česlava. Co kdybych cítila krev proudící v mých žilách už nikoli jako mou, nýbrž jako Kristovu? Co kdybych přijetím eucharistického Krista bytostně zakoušela, že mi mé tělo už nepatří, protože jím dýchá a jím cítí a jím pohybuje samotný Kristus? Směli bychom to pak považovat za samotný zázrak?

Milá dcero, ponechme takové věci Bohu, mínil otec Česlav. Vždyť jedině Bůh všemohoucí může být původcem takového zázraku. Jedině Bůh může takovou věc vykonat a s jistotou o ní vědět.

A co my lidé?

My lidé? - My jsme vystaveni nebezpečí různých omylů a klamů. Zejména lidské pocity jsou velmi klamně a nestálé. Ostatně, kdyby se takové zázračné požehnání mělo doopravdy stát, nešlo by přece zdaleka jen o nějaké ty pocity plnosti při svatém přijímání, ale také o naši účast na Kalvarii.

Ano, pokyvovala hlavou Zdislava, To jsi už říkal, že k pravému štěstí vede cesta jedině přes oběť, přes Kristův kříž.

Mše svatá jako oběť je především obnovováním poslední večeře Páně. Kristus při ní obětuje Bohu to, co předkládá apoštolům. Avšak dává jim pod způsoby chleba a vína sám sebe.

Tedy se obětuje.

Obětuje se, ale nikoli apoštolům, nýbrž za ně. Jeho tělo a jeho krev jsou tu skutečně navzájem odděleny. Tím je tajemným způsobem naznačená smrt, která brzy nastane. Kristus se obětuje Bohu Otci. Přijímá bolestnou smrt, což tajemně naznačuje oddělením krve od těla. A pak dává apoštolům požívat z obětního daru, kterým je sám. Tím doplňuje svou oběť prvkem, který patří k její úplnosti. Při poslední večeři se tedy Kristus připodobňuje obětnímu daru podávanému Bohu za spásu svých učedníků. Je obětovatelem a současně se stává také obětním darem, a tak už v té chvíli začíná své bolestné umučení.

Podobně jako poslední večeře, tak má mše svatá jako oběť také svůj význam ve vztahu k oběti kalvarské. V okamžiku mše svaté se na oltáři zpřítomňuje Kalvarie. Je tu přítomný stejný Kristus, který za nás jednou zemřel na kříži krvavou smrtí. Co činilo jeho smrti obětí byl především vnitřní úkon jeho svaté duše oběťující se pro lidstvo a dobrovolně přijímající smrt z rukou katů. Kristus je

obětovatelem svým vnitřním úkonem vůle, vydáním svého těla, dobrovolným podáním svého života, které začalo v okamžiku, kdy na sebe vzal lidské tělo.

Ta oběť tedy začala už ve chvíli jeho vtělení?

Ano. Vyvrcholila však na kříži, kde dobrovolně umírá za celé lidstvo. Ve chvíli mše svaté je Kalvarie skutečně přítomna na oltáři. V duši opravdu přítomného Krista je to stejný úkon sebeobětování, který učinil tak drahocennou jeho smrt. Jako se během celého pozemského života dával Kristus nebeskému Otci za oběť, což vyvrcholilo na kříži, tak se mu dává vnitřním úkonem své duše na oltáři a znovu a zas mu podává svou krev, jednou prolitou. Proto je mše svatá v podstatě stejná oběť, kterou Kristus přinesl na Kalvarii. Souvisí s ní, čerpá z ní, prodlužuje ji až do konce věků, a rozdává její plody.

Vnitřní úkon sebeobětování v duši Ježíše Krista byl podstatou kalvarské oběti a je podstatou oběti mše svaté. Oběť je však mnohem víc než pouhé darování. Je k tomu navíc zapotřebí nějaký úkon, obřad, kterým by byl tento dar podán Bohu jako oběť. Proto hledáme jak v oběti na Kalvarii, tak v oběti mešní něco, co činí obyčejné darování skutečnou obětí.

Nikdo nepochybuje, že vnějším projevem Kristova vnitřního sebedarování na Kalvarii byla bolestná smrt. Kristova smrt je pečetí této oběti. Tato smrt je potvrzením jeho vůle, jeho vnitřního obětování celého života za nás všechny.

A stejná smrt jako výraz naprostého sebeobětování je mysticky zpřítomněna, tajemným způsobem naznačena při mešní oběti. Kristus už netrpí, už neumírá, už neprolévá svou krev. Vnitřní úkon jeho duše, kterým se obětovává, zůstává sice beze změny, ale skutečná smrt, kterou vytrpěl, je pouze tajemně naznačena odděleným proměňováním chleba v tělo a vína v krev.

Cožpak není třeba připomínat, že ve mši svaté jsou neviditelně probodeny jeho ruce a nohy, jeho bok otevřen kopím a krev prolévána? divila se Zdislava.

Ježíš Kristus, který je přítomen na oltáři a jenž se obětuje vnitřním úkonem duše, nemůže už zemřít. Ani jeho tělo už nemůže trpět. Odděleným proměňováním chleba v tělo a vína v krev je naznačena jeho smrt, podstoupená jednou provždy, smrt, při níž se oddělila krev od těla.

Potom by ale oběť mše svaté nebyla v pravém slova smyslu a doslova obnovováním oběti kalvarské, mínila Zdislava.

Stejná věc se neopakuje. Proto i oběť mše svaté není doslova pokračováním oběti na kříži. Kristus ve mši už není znovu trýzněn. Věc, která je dokonána, už nepokračuje. Právě proto říkáme, že mši svatou je zpřítomněna Kalvarie na oltáři, jako by se právě nyní konala kalvarská oběť před našimi zraky na oltáři. Při mši svaté jsme jako u paty kříže, na němž umírá Kristus. Ale jako na kříži, tak i zde na oltáři musíme hlavní pozornost upínat k vnitřnímu úkonu Kristova sebeobětování. Tento vnitřní úkon je navenek vyjádřen na kříži skutečností smrti, kdežto zde na oltáři pouze smrtí mystickou.

Tak sledujeme vzájemnou souvislost trojí Kristovy oběti: při poslední večeři, na Kalvarii a na oltáři. Jak poslední večeře, tak oběť mše svaté se obrací k oběti na kříži, od které se jim dostává skutečné hodnoty. Na kříž myslel Kristus, když se dával při poslední večeři dával apoštolům. A na kříž myslí Kristus, když pokračuje ve své oběti Bohu při mši svaté. Veškerá síla mešní oběti pochází ze skutečné Kristovy oběti na kříži. Avšak pouze mši svatou jako obětí Nového Zákona se nám dostává všeho, co pro nás Kristus získal a co potřebujeme na cestě spásy. Touto obětí pak vykoupení Boží lid spolu se svým Vykupitelem chválí Boha, děkuje Bohu, usmíruje se s Bohem a vyprošuje si od Boha vše, co potřebuje k plnosti duchovního života.

Kristova oběť však přece jen ještě docela nevyvrcholila, řekla Zdislava.

Ovšemže ne, pravil Česlav, Vždyť pokračuje stále na oltáři.

A nejen tam. Kristus na sebe pořád bere kříž za hříchy lidí. Každý den nabírá ke svému kříži další a další břemena. Jeho kříž je pořád větší a těžší, než ten původní na Kalvarii. Kolik to už bylo hříchů lidí za celá ta dlouhá staletí od Kristovy oběti! A viníci se místo spravedlivého trestu stále ještě těší z Božího milosrdenství. Beránek Boží pokorně nese tíhu těchto hříchů za nás za všechny. Ach, kdy to

všechno asi skončí, povzdechla si Zdislava, - kdypak Pán řekne: Dost! - Já, otče Česlave, nechci Kristu přitěžovat. Já mu chci pomoci to všechno nést.

Máš dobré srdce, Zdislavo, ale potřebuješ k tomu Boží posilu. On ti ji dá, sotva poprosíš. Nabízí ji každému, ale může ji přijmout jenom ten, kdo ji přijme na kolenou. Jen Boží láska, vedená moudrostí, mohla vynalézt mešní oběť jako cestu k lidské duši. To, že Kristus volí chléb a víno za vnější znamení své přítomnosti a svého nadpřirozeného působení v duši věřícího, má hluboký význam. Když chce člověk žít, potřebuje pokrm a nápoj. Bez nich umírá. A když chce žít naplno a nikoli pouze živořit, pokud se chce rozvíjet, potřebuje stálého vydatného pokrmu a osvěžujícího nápoje. V nadpřirozeném životě je to obdobné jako v přirozeném. Když chce člověk žít jako Boží dítě, tedy životem duše, musí se živit pokrmem Božích dětí. A pokud usiluje o velkou duchovní činnost, a rychle dorůstat k podobnosti s Kristem, musí se stále živit chlebem Božích dětí. Jako je tělesný život člověka úměrný jeho životosprávě, tak i život duchovní je ve svém rozvoji a hloubce úměrný jeho vztahu k Nejsvětější svátosti. Čím častěji a čím hodněji se sytí eucharistickým chlebem, tím plněji žije jeho duše z Krista a pro Krista.

O všech svátostech se dá říci, že vytryskly z otevřeného boku Ježíše Krista na kříži, ale o svátosti lásky to platí docela zvláštním způsobem. Jen si uvědom, že Nejsvětější svátost jako oběť nám připomíná a zpřítomňuje Kalvarii s jejími vykupitelskými účinky. A hned ti musí být jasné, že tato svátost lásky je všestranně středem života vykoupeného Božího lidu. Kříž a oltář a na něm Kristus uprostřed nás, to je symbol a hřejivá skutečnost Boží lásky. Kdyby někdo odstranil oltáře a oběti a svatostánky z křesťanských chrámů, vnikl by do nich ledový chlad, a tu by zvlažněl veškerý náboženský život.

Každá svátost plní duši milostí, ale Nejsvětější svátost obzvláště. Vždyť je to svátost božského života. Všechny ostatní svátosti nám podávají pouze milost - posvěcující a svátostnou, avšak Nejsvětější svátost nám přináší především samotného původce milosti a původce života duše. Tím tato svátost přesahuje všechny ostatní svátosti. Účinek, který způsobilo Kristovo utrpení ve světě, vyvolává tato svátost v člověku. Je to proto, že stejný Kristus, který svou smrtí zachránil svět, smířil jej se svým Otcem, je přítomen v této svátosti skutečně a podstatně a zachraňuje člověka, který jej přijímá.

Nejsvětější svátost je svátostí živých. Předpokládá totiž u příjemce život duše neboli stav posvěcující milosti. Posláním této svátosti je rozmnožovat tuto milost a podporovat postup duchovního života. Plní tedy úkol docela obdobný, jaký má pozemský pokrm pro uspokojení potřeb lidského těla. Svátostná milost eucharistická je milost, která naplňuje duši pokojem a uvádí ji do duchovní blaženosti, která tryská z vědomí života s Bohem. Mocí této milosti pak duše roste ve své podobě s Kristem, jehož přijímá. Věčný život je život z Boha a v Bohu, život pronikavého poznání a všeobjímavé lásky. Tento život je tím hlubší, čím hlubší je přilnutí duše k Bohu v našich bližních. Avšak nikde v pozemských poměrech není splnutí s Bohem tak dokonalé jako v Nejsvětější svátosti.

CESTA KE SVÁTOSTI

Dosáhla by bývala Zdislava svatosti bez svátostného duchovního vedení, které pro ni zosobňoval takový zpovědník, jakým byl otec Česlav? Otec Česlav byl jistě hodně zaměstnán ve Slezsku, a jen občas zajížděl k dominikánům do Prahy a na Moravu, přičemž jezdíval přes Jablonné. Co kdyby se byl v tom shonu uchýlil otec Česlav k tomu, co dnes pod záminkou pokrokovosti, ale i z důvodu přetíženosti prosazují někteří duchovní: jednou měsíčně naráz rozhřešit celé shromáždění věřících, a v osobní ústní zpovědi se zabývat jenom s těmi, kdo jsou obtíženi těžkými hříchy. V takovém případě by se Zdislava vůbec nedostala do osobního styku s duchovním otcem a nedostalo by se jí osobního svátostného vedení. Není totiž pochyb, že se nedopustila těžkého hříchu. A přece se potřebovala svěřit někomu, komu mohla věřit jako samému Kristu a důvěřovat, že jí může pomoci moudrou radou na cestě ke svátosti. I když nepotřebovala smíření s Bohem, protože k roztržce mezi ní a Bohem nedošlo, přesto potřebovala osobního zpovědníka, osobního duchovního vůdce, který by ji svátostně vedl ke Kristu. Potřebovala svátost pokání, ve které by se před knězem na místě Kristově kajícně vyznávala

z to, že je méně svatou, než jakou toužila být. Potřebovala duchovního vůdce, který by byl osobně účasten jejího duchovního růstu, a jenž by ji povzbuzoval při osvojování si darů Ducha svatého.

U všech národů nacházíme jistou potřebu pokání a zadostiučinění za hříchy. Člověk, jenž má skryté vědomí vlastní křehkosti, porušitelnosti a ubohosti, je podněcován k oběti, modlitbě, postu a odříkání, aby tím získal větší přízeň Boží. Když Kristus z osobního pokání a z možnosti jakéhokoliv vyznání viny buduje zvláštní svátost, kterou má člověk získat útěchu i povzbuzení, ale hlavně překonání lidské ubohosti a omezenosti, jedná zcela ve shodě s požadavky lidské přirozenosti. Tato svátost bývá většinou chápána pouze jako odpuštění hříchů spáchaných po přijetí křtu svatého, a zapomíná se na její příznivou stránku: totiž na svátostné osobní vedení kajícího ke svatosti.

Kristus svěřuje tuto moc Církvi nejdříve všeobecně ve chvíli, kdy svěřuje Petrovi svou církev, a činí jej v ní svým zástupcem (Mt 16,19). Tuto moc pak předává všem apoštolům jako představitelům Církve (Mt 18,18). Tato moc však nepřísluší všem věřícím, ale pouze některým. Kdo neuposlechne církev, má být pokládán za pohana (Mt 18,17). Po svém zmrtvýchvstání dává Kristus přímo všem apoštolům tuto moc, a zaručuje odpuštění u Boha pro všechny, jímž se dostane odpuštění od služebníků Církve. (Jan 20, 21-23).

Kněz na místě Božím odpouští ve svátosti pokání provinění člověku, který má opravdovou lítost nad nimi a upřímně se z nich vyznává. Látkou této svátosti jsou projevy lidské slabosti, křehkosti a ubohosti, jež má tato svátost odstranit. Svátostnou formou jsou rozhřešující slova kněze pronesená jménem Božím. V okamžiku, kdy kněz vyslovuje svátostná slova nad kajícím, je živým a zosobněným prostředkem všemohoucnosti Boží. Kněz odpouští lidské viny, ale odpouští je jako Boží prostředník. Mluví svým jménem a jménem Církve jako soudce, ale mluví a vynáší rozsudek nebo osvobození na místě Božím. Přitom kněz není pouhým ohlašovatelem odpuštění, které uděluje Bůh, nýbrž je skutečným soudcem duše. Úkon svátostného rozhřešení je skutečný úkon soudce.

Navenek by se mohlo zdát, že jde o nějaký magický obřad. Avšak je třeba značné námahy také ze strany kajícího.

Co všechno se vyžaduje od kajícího?

Především lítost, v němž si uvědomuje sebe jako chybujícího a nedokonalého tvora, který v případě provinění je odkázán na Boží milost. Nestačí si to ale pouze uvědomovat, nýbrž je potřeba podle toho také pohnout svou vůlí, a pokorně vyznat své viny a slabosti. Dále je potřeba zadostiučinění, v němž kající vykoná náhradu podle rozhodnutí Božího služebníka a současně další krok blíže ke svatosti. Proto lítost, vyznání a zadostiučinění jsou části pokání.

Já cítím lítost hlavně jako bolest duše, říkála Zdislava.

Ano, souhlasil Česlav, Vždyť lítost je bolest duše, protože je to úkon vůle, a nikoli smyslů. Vychází z pohotovosti k pokání. Pokud však říkáš, že to tak cítíš, dlužno říci, že citová stránka je při úkonu lítosti celkem vedlejší. Když je lítost dokonalá, nutně se k ní váže předsevzetí růst ve svatosti.

Jaká je dokonalá lítost?

Taková lítost, která vychází z lásky k Bohu, a ne pouze ze strachu před trestem za hříchy. Jedině Boží láska totiž spojuje a očisťuje. Milující je také ochoten všechno dobré vykonat pro milovaného. A proto dokonalá lítost, vycházející z pohnutek dokonalé, tedy Boží lásky, obnovuje a upevňuje spojení kajícího s Bohem už před vyslovením svátostného rozhřešení.

Člověk musí milovat Boha více než sebe, a proto musí nenávidět svou ubohost a křehkost, protože je urážkou Boha.

Nestačí ovšem sama lítost, nýbrž je třeba vyznání, což je druhá část této svátosti. Je to odhalení vlastní ubohosti a provinění, učiněné služebníku Církve, aby bylo dosaženo spojení kajícího s Bohem před Církví. Pokud má kněz správně soudit o stavu duše, zda si zaslouží odpuštění či nikoli, musí mu být stav duše nutně odhalen. To se děje osobním vyznáním. Tajná čili smyslově sdělovaná zpověď není lidský vynález, který by škodil lidské duši nebo jeho důstojnosti, nýbrž důsledek Kristova příkazu.

Co má člověk vyznávat?

Především těžké hříchy, které oddělují člověka od Boha.

A co lehké, všední hříchy?

To jsou ty, které nevylučují z věčné slávy, nýbrž jenom oddalují vstup do nebe. Je užitečné vyznávat se z nich. Nejsou však nutnou látkou této svátosti, takže je dovoleno je zamlčet. Kněz nemůže zadržet všední hříchy, protože jsou přirozeně odpustitelné, a hříšník může dosáhnout jejich odpuštění také jinou cestou.

Nakonec zbývá zadostiučinění.

To jsou ony kající skutky, které jsou kajícníkovi uloženy knězem před svátostným rozhřešením. Když zadostiučiněním trpíme za své viny, připodobňujeme se Ježíši Kristu, který učinil zadost za naše hříchy. Odtud máme záruku, že budeme-li s ním trpět, budeme s ním také oslaveni.

Nejlépe je, řekla Zdislava, vyhnout se hříchu a ještě konat pokání a zadostiučinění tak, jako kdybychom těžce hřešili.

To pak už není zadostiučinění, ale spíše více-činění, totiž dobrovolné prožívání pozemského očištění a růst ve svatosti, opravoval ji otec Česlav.

Nemůžeme to přece měřit lidským rozumem, bránila se Zdislava. Vždyť svátost pokání je svátosti Božího milosrdenství. Nikdy sami neobsáhneme její velikost.

Jisté však je, že tam, kde kajícím a odříkavým životem přesahujeme míru zadostiučinění za své hříchy, tam svátost pokání působí jako příznivé duchovní vedení ke svatosti. Svátost pokání se stává cestou k osvojování si darů Ducha svatého a ctností.

Čím se liší dary Ducha svatého od ctností?

Dary jsou to všechna dobra, kterých se nám dostává od Boha. Přesněji lze rozlišovat dary přirozené a z milosti. Třebaže všechny dary - jak přirozené, tak z milosti - jsou nám dávány Božím milováním, které je prvním darem, přesto ne ve všech darech se nám dává samo Milování, nýbrž jediné v daru Lásky. Dary lze potom nazývat všechno to, co vytváří nebo předpokládá dar milování lásky, čímž totiž Duch sv. přebývá v duši. A to je předně posvěcující milost, dále víra a naděje láskou vytvářené, a konečně vlité ctnosti rozumové a mravní.

Čím se tedy dary liší od ctností?

Různým způsobem jednání. Dary zdokonalují člověka k úkonům vyšším než jsou úkony ctností. Ctnosti zdokonalují k úkonům lidským způsobem, kdežto dary k úkonům nadlidským způsobem. Vlastní důvod darů je, aby jimi někdo jednal nadlidským způsobem.

Copak samotné ctnosti nestačí k dosažení svatosti?

Nestačí. K tomu, aby člověk dosáhl nadpřirozeného cíle jsou nutné dary Ducha svatého jako pomocníci ctností, jež k tomu nestačí. Dary Ducha svatého jsou nám dány proto, aby člověk mohl mezi tolika životními úskalími bezpečně dojít k svému nadpřirozenému cíli. Tady nestačí nějaká vnuknutí, která by nám Bůh přechodně udělil. Zde jsou zapotřebí stálá, pohotovostní hnutí, která jsou spojená s posvěcující milostí, a jež působí v duši, že je skoro přirozeně a velmi ustáleně vnímavá k Božím vnuknutím. Dary jsou zvláštní pohotovosti, zdokonalující člověka k tomu, aby trvale ochotně poslouchal Boží vnuknutí. Jedině skrze dary je člověk dokonale schopný být trvale veden Boží vůlí.

Jak tedy působí dary Ducha svatého v lidské duši?

Člověk je těmito dary na jedné straně sám pohybován, ale přitom se také sám pohybuje, protože má svobodnou vůli. Mimoto mají dary tu zvláštnost, že jsou vzájemně propojeny. Jako jsou mravní ctnosti navzájem spojeny v opatrnosti, tak dary Ducha svatého jsou vzájemně spojeny v lásce.

Kdo má tedy lásku, ten má všechny dary Ducha svatého?

Ano. Kdo má lásku, má také všechny tyto dary, a zůstávají mu navěky, protože láska je silnější, než smrt. Naopak zase bez lásky není možno mít ani jediný. Jako jsou ctnosti vzájemně spojeny opatrností, tak zase dary jsou propojeny láskou skrze Ducha svatého, přebývajícího v duši. Boží duch však může přebývat v duši jediné tehdy, když už je mu tato duše poddána a všem poslušná. Všichni, kdo se nechávají vést Božím Duchem, jsou Boží děti (Ř 8,14).

To je jasné. Jak mám ale správně rozumět té vzájemné spojitosti darů?

Nejde o spojitost co do úkonů darů, nýbrž co do pohotovostí. Jako není třeba, aby ten, kdo uskutečňuje jednu ctnost, zároveň uváděl do činnosti všechny ostatní, nýbrž stačí, že je k tomu

připraven, tak není nutná ani spojitost darů po stránce jejich úkonů, nýbrž stačí jen spojitost pohotovostní.

Jaké jsou vlastně úkony těch darů Ducha svatého? Jak se projevují?

Úkony darů jsou evangelická blahoslavenství. Tak třeba dar moudrosti je dar Ducha svatého, který působí správnost soudu o božských věcech. Tato Boží moudrost vyniká nad ostatní dary a řídí je. Této moudrosti podle sv. Augustina odpovídá Blahoslavenství pokojných. Pokojní jsou totiž ti, kdo působí mír v sobě a kolem sebe, a to tak, že kde se onen pokoj zavádí, způsobuje žádoucí pořádek. Pořádek totiž náleží moudrému.

Darem rozumu zase osvěcuje Duch sv. mysl člověka, aby poznal nějakou nadpřirozenou pravdu, k níž má směřovat správná vůle. Tomuto daru odpovídá blahoslavenství: Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.

Třetí dar, zdokonalující rozum spravedlivého, vzhledem k poznání Božích věcí, je dar vědění. Tomuto daru odpovídá blahoslavenství plačících, neboť oni budou potěšeni. Sv. Augustin o tom píše: Vědění náleží plačícím, kteří se naučili, jakými zly byli spoutáni, po nichž zatoužili jako po dobrech.

Pokud jde o dar rady, odpovídá dle sv. Augustina milosrdným, protože jediný lék je být vytržen z tak velikého zla, odpustit jiným a dát. Tento dar totiž vede k tomu, abychom radili svým bližním, co je úkon milosrdenství, zejména když jde o radu v záležitostech nutných ke spáse.

Má-li člověk dospět k dovršení nějakého díla a uniknout nebezpečím, to převyšuje možnosti lidské přirozenosti i lidské ctnosti. Proto je třeba daru síly, aby byl člověkem veden Duchem svatým. Daru síly odpovídá blahoslavenství těch, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni. Síla se totiž osvědčuje v těžkostech.

Přirozená ctnost lásky vzdává pozemskému otci poctu a čest; ctnost nábožnosti vzdává poctu Bohu jako tvůrci a pánu. Avšak dar zbožnosti dává poctu Bohu jako Otci. Tento dar odpovídá blahoslavenství tichých: Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou za úděl zemi, neboť uděluje nebeskou něhu a vede k útěše a pomoci bližnímu, v němž shledává bratra a trpícího Krista.

K darům Ducha sv. patří ona svatá, vznešená dětinná bázeň, jež působí, že nositel tohoto daru se nevzpírá Božímu vedení, nýbrž se blíží k Bohu co nejdůvěrněji. Tomuto daru boží bázně odpovídá blahoslavenství evangelia: Blahoslavení chudí v duchu, neboť jim patří nebeské království.

TAJEMSTVÍ MANŽELSTVÍ

Z hlediska dnešní doby, kdy si kdekdo pořizuje manželství jako spotřební statek k vlastnímu požitku, vyhlíží Zdislavino manželství a rodina jako podivuhodný zářivý útvar. A přece za jejích dnů vypadalo její manželství jako každé jiné. Kde se vzala ta úžasná proměna? Blažený Česlav, který připravoval Zdislavu pro manželství, to věděl. Právě on vysvětlil Zdislavě, že když Kristus přišel pozvat člověka ke svatosti, zušlechtit jeho mravní život, tak nemohl nechat bez povšimnutí manželský stav. Proto Kristus obnovuje původní manželství, ale co víc - Kristus pozvedá manželství do řádu svátostného.

Ale každý přece není povolán žít v manželství, namítla Zdislava. Myslím tím třeba vás, otče, nebo sestru Anežku.

Manželství přirozeně není záležitost pouhého jedince. Není nutné pro jedince, ale je nutné pro celek. Manželství je úkol uložený celkem. Tvoří zdroj síly pro veškerenstvo a to rozvinutím toho, co je ženském a mužském prvku. V obou je mocná tvůrčí síla. U muže směřuje spíše do výše a navenek, u ženy do hloubky a dovnitř.

Některé ženy ovšem vynikly spíše navenek, jako třeba kněžna Libuše nebo pověstná Šárka.

To jsou jen výjimky. Žena totiž může uplatňovat ženství jen jako nositelka ženského symbolu - a symbolem ženy je závoj, znak vdané ženy. Základní důvod všeho ženského dění je v nejvyšší míře zásadní také pro ženské dění zrodu. Svatební závoj, který na sebe bere nevěsta, vstupující do manželství, není jen symbol jejího panenství. Svatební závoj je také symbol události manželství, jemuž jde vstříc.

Kristus přišel vrátit manželství veškerou důstojnost, jaká mu přirozeně odedávna příslušela, ale byla ztracena pro lidskou slabost a zatvrzelost srdce. Díky Kristu začalo manželství znovu sloužit především vzájemné věrné pomoci a k vytváření osobního společenství a domova. Děje se tu však mnohem víc. Přijetím manželství jako svátosti začíná zde růst sama Kristova Církev.

Manželský souhlas, kterým se dávají muž a žena sobě navzájem, a to bezvýhradně a navždy, je pro Boží děti jednak smlouva, jednak je to také zvláštní svátost. Tato svátost přináší manželů a manželce rozmnožení posvěcující milosti a zvláštní pomoc k novému stavu a úkolům, které na sebe berou v manželství. Tak se u Božích dětí stává manželský souhlas znamením nadpřirozené milosti. A protože je to milost rozmnožující posvěcující milost, tedy manželství předpokládá stav posvěcující milosti u těch, kdo do něho vstupují. Bůh navazuje na tento stav milosti předně tím, že jej rozhojňuje, a dále také udělením svátostné milosti. Svátostná milost je zvláštní posilou pro manžela a manželku, aby v domácím prostředí vytvářeli domov a současně Církev. Tak je jejich manželství základní buňkou Božího království na zemi, a to i tehdy, když jejich manželství není požehnáno potomstvem.

Na rozdíl od jiných svátostí, které uděluje zpravidla duchovní, který je k tomu vybaven kněžskou pravomocí, svátost manželství si navzájem udělují manžel manželce a manželka manželovi.

Jak se to děje?

Vzájemným souhlasem. Tím, že manžel slibuje manželce a ona jemu věnost až do smrti.

A co kněz?

Kněz je pouze zvláštním, Církví ustanoveným svědkem.

Jaké dobro má manželka z manželství?

Především sama svátost. Dále pak věnost. Tato věnost vede manžele k tomu, aby se jeden druhému podřizovali z úcty ke Kristu. "Žena ať je podřizena svému muži jako kdyby to byl sám Pán. Muž je totiž hlavou ženy, podobně jako Kristus je hlava Církve. Jako je Církev podřizena Kristu, tak i žena má být podřizena svému muži ve všem. Muž má mít svou ženu rád, jako si Kristus zamiloval Církev a vydal se za ni, aby ji posvětil vodní očištnou koupelí a slovem. (Ef 5, 21-25) V každém svátostném manželství je přítomen samotný Kristus, a od Krista se odvozují také vztahy mezi manželem a manželkou. Vzájemné vztahy mezi manželem a manželkou je posvěcen přítomností Krista. Když se manželka obrací k manželovi, tedy se obrací napřed ke Kristu a pak k manželovi. A zrovna tak i manžel, když se obrací k manželce, tedy se obrací napřed ke Kristu a pak ke své ženě. Vzájemně se milují v Kristu. Tedy jejich manželské vztahy jsou vždy: manžel - Kristus - manželka, a manželka - Kristus - manžel.

Manželská věnost, která rozkvétá pod vlivem Kristovy lásky, je zárukou šťastného domova a blaženosti domácí Církve. Kristova láska umožňuje snášet všechny břemena, která s sebou nese manželství. Kristova láska působí, že mezi manželem a manželkou vládne soulad, v němž se jeden podřizuje v Kristu druhému, aby v manželství vládl soulad.

Pokud Bůh požehná manželům, tedy mají manžel s manželkou ještě další dobro z manželství: potomstvo. Tajemství života je tajemstvím početí a zrození. Okamžik zrození je především tajemstvím ženy. Stejný závoj, který zahaluje nevěstu, zahaluje také kolébku jejího dítěte. V tom spočívá hluboký význam krásného obyčeje nosit dítě ke křtu zahalené do matčina svatebního závoje.

Matka je žena nadřazená času, protože tam, kde zůstává dosud přítomna, se nemění. Jako při porodu dává matka v sázku svůj život, tak i při narození dítěte nepatří její život už jí samotné, ale dítěti. Žena je nad časem, to je žena pohroužená do proudu pokolení.

Budu dobrou matkou? ptala se ho Zdislava.

Otec Česlav na ni pohlédl. Zadíval se do sličné tváře té křehké dívenky. V její ušlechtilé fyziognomii s půvabně klenutým čelem se snadno dala vytušit jižanská krev slunné Itálie: tvář subtilní, prosyčená zvláštní světelností a vzníceností, jaká vyznačuje tváře, mající předčasně opustit svět; drobná, útlá postava, jakoby prokřehlá chladem hvozdů. Viděl ji, jak se často sklání nad trpícími, jak nejednou zastavuje u hladovějících, často u dětí, aby jim pomohla. Potom jí řekl:

Dobrá žena - matka sytí hladové, utěšuje zarmoucené. Lidé slabí a provinilí, odstrčení a pronásledovaní, trestanci a všichni ti, které svět skrze své pány a soudce už odmítá snášet a ochránit,

nalézají své poslední právo v útěše a slitování ženy - matky. Musíš se řídit podle Matky Boží. Právě ona - bohorodička je vzorem dobré ženy - matky.

A co můj snoubenec? Bude dobrým manželem a otcem?

Pan Havel je ctihodný rytíř. Pochází ze znamenitého rodu. Má skvělou pověst. Cožpak by si ho jinak čeští králové vyžadovali, aby se zúčastňoval takových pro celou vlast závažných událostí, jako je sepisování různých smluv a listin. Objevuje se na nich jako Gallus de Lewenberch. Jako důvěrník krále Václava I. se živě účastní veřejného života své vlasti. Znamenitý muž s pověstí udatného rytíře. Skoro jako tvůj otec pan Přibyslav.

A skutečně. Havel byl ušlechtilý člověk. Avšak teprve na Moravě, v brněnském kostele se mu začal psát jeho nesmrtelný životní příběh. Vždyť právě z Brna se vrátil do svého hradu Lemberka v severních Čechách jako proměněný! Vždyť to sám kronikář Jindřich dosvědčuje a uvádí:

Gallus de Jablon Stizlawam nomine Duxit.

Od té doby pana Havla z Lemberka cosi jakoby nadnášelo. Co to bylo za tajemný poklad, který si z Moravy přivezl na Lemberk? Třebaže věděl o své nedokonalosti lidského tvora a hříšníka, naplňovalo ho nesmírnou radostí, kdykoli shledal, že někdo, kdo je navěky nedílnou součástí jeho bytosti, docela tichounce vyslovuje jeho hříchy a poklesky v množném čísle, a spolu s ním je přemáhá. Tichá a drobná dívka Zdislava a udatný rytíř Havel patřili navždy jeden druhému, poté, co ctihodný otec pronesl u oltáře: Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.

Avšak také Zdislava, jeho manželka zakoušela něco úchvatného a povznášejícího, a to ještě před svatební nocí. Byla to vůně plodů Ducha svatého: láska, radost, pokoj, shovívavost, vlídnost, dobrota, věrnost, tichost a zdrženlivost (Ga 5,22-23).

Beze smutku a s radostí se vdávala. Vždyť měla na mysli slova dominikána otce Česlava, který jí říkával:

Žena, pokud miluje svého muže, zůstává panenská i jako matka. Spatřovat nevěstu jen v dílčím hledisku svatebního dne či noci, by znamenalo chápat povahu tajemství ryze povrchně. Ve vztahu k milujícímu muži zůstává žena po celý život nevěstou tak, jako se po celý život opakuje okamžik svatby. Panenskost ženy odpovídá vždy znovu a znovu se obnovujícímu zázraku Kristovy lásky. Když se Zdislava oddala svému rytíři, dala se vést Kristem. Tím také skládala slib zachovávat po celý život nejtvrdší řeholi, která ji a jejího vyvoleného vedla k takovému jednání a počínání v manželské lásce, ve vzájemném darování života a v projevech lásky,, aby jejich manželství bylo u nich v úctě a lože neposkvrněné.

Její uchvácenost vyššími, nepomíjivými hodnotami kupodivu na sebe nevzala podobu rozervaného životního stylu, rozpadajícího se na manželskou a rodinnou nutnost a na říši svobody kdesi v nadoblačnu. Pravda, odcházívala nejednou za tichých nocí od spícího manželka, aby se na duchu osvěžila v pokorném rozjímání a modlitbě. Odpírala si nejen vybraná jídla, ale i pohodlný dlouhý spánek, aby mohla setrvat v modlitbě před křížem. Nicméně i v rodině se upínala ze všech sil ke Kristu, a to nejenom sama, v koutku, v osamocenosti, ale s celou svou rodinou. Potvrdil to konečně zápis kronikáře Jindřicha:

...rodíc mu děti bez vady žila.

Všechny její láskyplné divy a zázraky jsou účinkem působení darů Ducha svatého, působení svátostí, a jejího požehnaného působení ve vlastním manželství a rodině. Samotné její děti to dosvědčují.

Zdislaviny děti totiž pokračovaly v díle svých rodičů. Nebyla to přece jenom ona, nýbrž také její manžel, udatný rytíř Havel, zkrátka OBA, kdo se z rodinných důvodů vzdal skvělého, velkolepého, ba i přepychového způsobu života, jaký se pěstoval na dvoře. Havel kvůli dílu zúrodnění pralesů na okraji českého království a vybudování sídla své rodiny - hradu Lemberka, opevňujícího současně zemi proti nájezdníkům ze severu, a dále kvůli úkolu sloužit vladaři jako věrný rytíř. Zdislava zase především kvůli tomu, aby ho věrně následovala, a rodíc mu děti bez vady žila. Dále kvůli podpoře širší rodiny bílých bratří, a též kvůli pomoci chudým, hladovějícím a nemocným, hlavně dětem.

Bezvýhradná mateřská svatě Zdislavy, která objímá slabosti ve všem jsoucím, stojí na linii, vedoucí do věčnosti a teprve z tohoto zorného úhlu je povinností hodnotícího muže uznat mateřský svět. Z tohoto hlediska nabývá svůj metafyzický smysl nejen služba, kterou svatá Zdislava prokazuje slabosti, ale i samo to, co je křehké. Skrze úlohu ženy, která přijímá úděl manželky a matky, a podává svou mateřskou ruku všemu trpícímu a sloužícímu, připadá sv. Zdislavě mimořádný význam v celé naší kultuře. Dávat a nepřijímat by znamenalo padnou do prázdna. Jestliže dnes v pravé řadě žena zaplňuje koncertní sál, kostel, divadlo, knižní trh, není rozhodně tím, že by snad žena měla více času než muž. Souvisí to s duchovním určením její mateřskosti. Kultura totiž nestačí být jen vytvořena, chce být i donošena, opatrována, pěstována, chce být jako dítě mateřsky milována. Kultura se odvozuje od slova "kult". To znamená, že to, co je v ní vytvořeno a obdivováno, musí být také požehnáno Boží milostí, kterou si v modlitbě před svatostánkem člověk dennodenně vyprošuje. Tak i dílo svatě Zdislavy, totiž především její rodina a tedy domácí Církev, vychází právě z těchto nadpřirozených, svátostných zdrojů.

Manželství svatě Zdislavy se liší od mnoha dnešních manželství svým tajemným rysem. Symbolizuje Krista ve vrcholném projevu jeho vůle jako snoubence, který spojuje svůj osud s osudy celého lidu. Tomuto osudu je společné nejen utrpení, ale především až k smrti silná láska. Láska vyžaduje, aby muž choval úctu vůči stejně lidské důstojnosti ženy.

A jak si tedy počínal Zdislavin manžel?

Jak? Když jeho paní spolu s bílými bratry pečuje o chudé a trpící, s úsměvem sleduje ty prosté sklony své modlilky, kterou miluje se shovívavou něhou. A když je pověřen doprovázet mladého Přemysla Otakara na Moravu a Zdislava se vzdává lákavé vyhlídky na návrat do svého rodiště i vyhlídky na honosný život, aby s bratry pečovala o nemocné, tehdy si udatný rytíř s dojetím uvědomuje: Můj Bože! Vždyť já sám skrze tuto milovanou křehkou bytůstku snad už ani nepatřím sám sobě, nýbrž něčemu, co mě přesahuje.

Drsnou tvrdost muže taví
vlídnost tvoje trpělivá,
úctu jeho vymáhá si
spanilost tvá vítězivá...

K podstatě rodiny patří vedle vnější, společenské stránky, ještě vnitřní, duchovní obsah. A tak jádrem celé rodiny je Obnovitel života. K němu se má všechno v rodině sbíhat. Tak by se dala označit jako buňka Kristova těla. Havel se Zdislavou společně žili a vzájemně se zahrnovali milostmi. Tím rozhojňovali život své rodiny. Jejich rodina je opravdu jako buňka, a ta se organicky rozrůstá.

Jak se to děje? V samém středu je Zdislavino spojení s Kristem ve slávě. Dále od středu jsou kající spojení s Kristem ve svátostech. Potom následující hříšníci spojení s Kristem pouze vírou. Posléze ti, kdo upřímně hledají toto spojení. A konečně na samém vnějším okraji rodiny jsou ti, kteří s Kristem nikdy spojení nebudou.

Ale čím to, že tak roste?

Souhlasem při sňatku dávají Havel se Zdislavou lidskou lásku. Avšak oni si dávají především Kristovu milost, tedy Kristovu lásku. A to nejen ve svatební den, nýbrž po celou dobu trvání manželství. V této lásce Ježíš nazval přítele i zrádce Jidáše. Jeho políbení bylo políbením přítele - i pro Jidáše. Kristova milost je ovšem jenom pomoc. A tato pomoc vyžaduje spolupůsobení manžela a manželky. Zrovna tak, jako nemůže jeden z manželů budovat manželství bez pomoci druhého. Proto manželství Zdislavy a Havla září až dodnes.

Kristus nás učí, že se rodíme z vody a z Ducha svatého (Jan 3,5). Naše duchovní zrození na křtu svatém má tedy dvojí příčinu: Ducha svatého jako hlavní příčinu a vodu jako prostředek.

Když se zamyslíme na tímto tajemstvím, mohli bychom se ptát: Odkud má voda takovou moc, že se dotýká těla a obmývá srdce? Zdá se, že ve chvíli, kdy Bůh užívá těchto viditelných znamení, vtiskuje jim přechodně duchovní moc, která je uschopňuje udělit milost. Proto svátosti jako

prošedky Boží moci působí podstatně bez ohledu na osobní vlastnosti toho, kdo je uděluje nebo přijímá. Křest poskytuje účast na Božím životě i malému dítěti, které ještě není schopno úkonu víry, a uděluje milost Božího dětství i tehdy, když byl udělen hříšníkem nebo i bludařem.

Působnost novozákonních svátostí je podivuhodná, ale není cizí lidskému rozumu, protože umělec, který užívá těchto prostředků k vytváření krásného díla v duši člověka, je samotný Bůh. Spasitelná moc proudí z Kristova božství skrze jeho člověčenství do samých svátostí.

Svátostná milost je zařízena ke dvěma účelům: předně k odstranění předcházejících hříchů, a dále ke zdokonalení duše v těch záležitostech, které náležejí k bohopoctě.

Jedině milost spojuje člověka s Bohem, pokud mu dává účast na jeho vlastní přirozenosti. Milost, která je udělována ve svátostech, může být dvojí: první neboli milost mrtvých, která dává nadpřirozený život duši, takže nepředpokládá žádnou předcházející milost. A dále druhá milost neboli milost živých, která předpokládá u člověka stav milosti. Tato druhá milost je vlastně rozhojnění milosti, kterou už někdo měl, kdežto první milost tvoří z člověka duchovně mrtvého, Boží dítě.

Svátost křtu a svátost smíření samy o sobě jsou svátosti mrtvých, neboť mají udělovat milost první člověku vzdálenému od Boha. To ovšem neznamena, že by mohl přijmout svátost smíření jenom ten, kdo je v těžkém hříchu. Když přijímala svátost smíření sv.Zdislava, tedy osoba žijící v milosti, dostávalo se jí milosti druhé totiž rozmnožení posvěcující milosti.

Ostatní svátosti jsou samy o sobě svátostmi živých. Zpravidla totiž předpokládají u příjemce život milosti, a ten podporují a rozhojňují.

Zdislavě se tedy ve svátostech dostávalo posvěcující milosti první nebo druhé. Vedle této milosti posvěcující, společné všem svátostem, uděluje každá svátost svou zvláštní milost, která zdokonaluje samu posvěcující milost, a odpovídá různým životním úkolům, pro které byla ta či ona svátost ustanovena. Svátostná milost se tedy liší od milosti posvěcující, pokud obsahuje pomoc proti zvláštním nedostatkům, které má odstranit.

Kromě toho dávala svátostná milost jistým okamžikům Zdislavina života zvláštní pomoc k dosažení cíle, který byl v těch okamžicích zamýšlen.

Svátostná milost tedy nepřidává k posvěcující milosti žádnou novou pohotovost, ale jenom jistou zvláštní sílu, pomoc nebo aspoň právo na tuto pomoc, když jí bude třeba k dosažení cíle svátostí.

Svátosti tedy přinášely duši sv.Zdislavy vedle milosti být Božím dítětem, také trvalé právo na pomáhající milosti, které mají vztah k cíli jednotlivých svátostí.

Jaké povzbuzení to bylo po sv.Zdislavu, když věděla, že síla křtu, biřmování a ostatních přijatých svátostí jí provádí na každém kroku po celý život! Biřmování jí poskytlo potřebné síly, aby mohla bojovat za Kristovu pravdu. Když se stala Kristovým údem, tak ve svatém přijímání, totiž ve svátosti křesťanského společenství a spojení s Kristem, nabývala prostředek, jak dosáhnout těsnějšího spojení s Bohem. Ve svátosti smíření se jí dostávalo rozhojnění posvěcující milosti, duchovního růstu pod vedením moudrého zpovědníka blahoslaveného Česlava.

Když Zdislava a její snoubenec Havel přijali svátost manželství, tu dostali oba v této svátosti sílu, aby si zachovali věrnost i tehdy, když pomínou dny radosti, a zjeví se jim rodinný život s celou tíhou, a aby se snažili rodinnou výchovou rozmnožovat počet dětí Kristova království.

A když se dostavila slabost a nemoc, a nakonec i umírání, tehdy svátost pomazání nemocných zajišťovala Zdislavě velkou úlevu a posilu, zkrátka pomoc pro okamžik, kdy ochabují přirozené síly.

Tak zasahovaly svátosti do celého života svaté Zdislavy, povznášely je nad úroveň všednosti až k vznešenosti Boží krásy.

Křtem a biřmováním přijala Zdislava nesmazatelné duchovní znamení neboli svátostný charakter. Už svátostný charakter křtu navěky oddělil křižanovské děvčátko od bezejmenného zástupu nevěřících, aby jasně vynikla jako Zdislava. Tajemné znamení, právě tak neviditelné, jako je neviditelný jeho nositel - duše Zdislavy - je svátostný charakter. Tajemné znamení, vtisknuté do duše, znamení zcela nedostupné našemu smyslovému zraku, neunikne však poznání Božímu a je zřetelné každému, kdo vidí v Bohu.

Svätostným charakterem se dostalo Zdislavě zvláštního posvěcení. Toto posvěcení jí dalo účast na Kristově kněžství. Svátostný charakter je totiž zvláštní duchovní schopnost, jejímž předmětem je účast na kněžském poslání Ježíše Krista. Proto tento charakter zahrnuje také jistou duchovní moc, zařízenou k tomu, co patří k bohopoctě. Ježto ale křesťanská bohopocta má základ v Kristově kněžství, proto svátostný charakter je Kristův charakter. Jemu se svatá Zdislava připodobňovala tímto charakterem.

Byla tedy označena Kristovým znakem, jemuž patřila od chvíle, kdy mu byla dána na křtu svatém. Charakterem bylo vytvořeno mezi Zdislavou a a Kristem jisté fyzické, trvalé pouto. Křestní charakter postavil Zdislavu pod Kristův vliv a dal jejím úkonům znamení opravdového křesťanství. Biřmovací charakter z ní učinil statečnou bojovnicí Kristovu.

Přijetím svátosti křtu se dostalo Zdislavě v charakteru první účasti na Kristově kněžství. Tím se stala schopnou zapojit se do účasti na ostatních křesťanských tajemstvích. Biřmováním se sv. Zdislava stala bojovnicí Kristovou, dostalo se jí moci a síly veřejně a otevřeně vyznávat víru v Krista, aby tím byl Bůh vynikajícím způsobem uctíván.

Křestní charakter poskytl Zdislavě moc přijímat s užitekem další svátosti. Tato skutečnost zahrnuje dvojí: předně Zdislava, když přijala křest, získala moc působit, že přijaté svátosti jsou platné, tedy že jsou to skutečné svátosti, a tím začala přispívat k dokonalým projevům bohopocty. Tím, že člověk dává svátostem možnost, aby byly platné, je jejich prostřednicí v nejširším slova smyslu. Kromě toho, když přijímala Zdislava, mající svátostný charakter, další svátosti, působila či aspoň napomáhala svým charakterem, aby jí milost přišla do duše, a tím Zdislava, ozdobená svátostným charakterem, stala se zprostředkovatelkou v pravém slova smyslu. A pak i mimo okruh svátostí poskytuje charakter člověku možnost vykonávat úkony ryze křesťanské.

Jaký význam má biřmovací charakter mezi ostatními svátostmi? Především uschopňuje přijmout právě tu svátostnou milost, jaká odpovídá poslání svátosti biřmování. Kromě toho je biřmovací charakter dán k tomu, abychom dokázali veřejně vyznávat a hájit svoji víru. Ctnost víry a jiné vlité ctnosti, které nám obyčejně pomáhají vyznat víru, směřují spíše k našemu vlastnímu zájmu a dobru. Vyznání víry, vycházející z biřmovacího charakteru, je docela jiného rázu. Je to veřejný projev víry, kterým získává především obec věřících, když vyznáváme víru bez obav a hájíme ji proti útokům nepřátel. Biřmovacím charakterem se stáváme Božími služebníky v prohlašování této víry.

Jaký je rozdíl mezi milostí a svátostným charakterem? Milost je nadpřirozený dar, kterým se připodobňujeme Bohu jako jeho děti, pokud se nám v milosti dostává účasti na jeho přirozenosti, a připodobňujeme se Kristu v jeho přirozenosti jako jeho bratři. Charakter je nadpřirozená schopnost duše, kterou se připodobňujeme Kristu v jeho poslání a v jeho kněžské činnosti. A proto tak, jako se milostí účastníme na Kristově božské přirozenosti, tak se charakterem účastníme na jeho kněžství. Milost působí, že naše skutky jsou záslužné, kdežto charakter působí, že platně vykonáváme úkony příslušející bohopoctě.

Sv. Zdislava spojila v dokonalém souladu ve své duši účinnost milosti s účinností charakteru, jež se navzájem doplňují. Charakter, jako zprostředkující moc, je určen k získání milosti, a milost má zase doprovázet činnost charakteru, aby tato činnost byla záslužná a Bohu milá.

Ježíš Kristus podal ve svátostech lék na všechny nemoci lidské duše a obklopil svátostmi celý lidský život. Tak byl život sv. Zdislavy provázen božskou pomocí tryskající z hlubokých zdrojů svátostí. Každý okamžik Zdislavina života je posvěcen. Kristus provázel svátostmi Zdislavu na její pozemské pouti, a to jak v životě soukromém, tak v jejích vztazích k manželovi, k rodině a k celé lidské společnosti. Za všech okolností jí dával stále novým a novým způsobem důkazy své láskyplné pomoci.

Jakmile se Zdislava zrodila pro tento svět, Bůh jí vлил při křtu svatém milost svého dětství, a ta ji provázela po celý život. Když dospívala fyzicky a stávala se užitečnou lidské společnosti, musela dospět i duchovně. A tu je svátost biřmování, svátost křesťanské dospělosti. Ze Zdislavinky se stala

dospělá Zdislava, jejímž úkolem je hájit Kristovu pravdu a prosazovat ji. Duchovní pokrm, poskytující stále nasycení, nalézala Zdislava v Nejsvětější svátosti.

A kdykoli na ni dolehly výčitky svědomí, pokaždé nalézala povzbuzení a obnovu sil u svého duchovního vůdce, blaženého Česlava. Vždyť Ježíš Kristus nezapomněl ani na tyto bolestné chvíle v lidském životě a proto ustanovil svátost smíření.

Když se sv.Zdislava unavila a ochabovaly její síly nemocí či vyčerpáním, takže shledávala, že to pozemské tělo, jež se jí někdy zdálo být vlastní, jí nepatří, ale že ho dočasně pouze spravuje, i v této chvíli jí Kristus nabídl svou pomoc. Chtěl, aby také svátostí pomazání nemocných dostala duše Zdislavy, směřující k věčnosti, potřebnou posilu, a je-li třeba, také tělo jistou úlevu a pozdravení.

Tak byl celý lidský život sv.Zdislavy a celé její rodiny začleněn do nadpřirozeného proudu milosti, vycházejících ze svátostí. To však nepůsobilo samočinně, bez její přičinění. Pokud měly svátosti znamenat opravdu přetvoření jejího života, byla nutná také neustálá součinnost ze strany sv.Zdislavy. Je sice pravda, že svátosti působí samy sebou, samotným úkonem, ale tak jako ani ten nejlepší nástroj nevytvoří krásné dílo, když nemá k dílu připravenou látku, tak ani svátosti nemohou působit, pokud by člověk kladl odpor jejich působnosti. Byla nutná také součinnost sv.Zdislavy s Boží milostí. Vždyť Bůh ji sice stvořil bez ní, ale ke svatosti ji nepřivedl bez ní.

Čím lépe je tedy lidská duše připravena, čím větší je její láskou vzbuzená touha po setkání s Kristem, čím upřenější je její pozornost ke svatému tajemství, které má působit v duši nadpřirozenou proměnu, tím bohatší proudy milosti stékají do ní.

TAJEMSTVÍ NAROZENÍ

Místem narození sv.Zdislavy jako Božího dítěte, nesoucího jméno Zdislava, byla křtitelnice - zdroj křestní vody v románské svatyni v Křižanově na Moravě. Dobou narození byl pravděpodobně rok 1220. Svátost křtu svatého sňala s její duše největší překážku svatosti - dědičný hřích a vlila jí první milost posvěcující, která je základem dokonale lidského a křesťanského života. S milostí přijala vlité ctnosti božské i mravní a dary Ducha svatého. Tak byla bohatě vybavena pro život plně lidský, ale i pro život Božího dítěte. Bez Boží milosti by nemohla vykonat nic z Kristových ideálů.

Nový poměr Zdislavy k Bohu byl zpečetěn krví Ježíše Krista na Kalvárii. Tam byla Zdislavě otevřena brána do Božího království, cesta k dokonalosti a svatosti.

Jak se vlastně sv.Zdislava dostala do tohoto království? Čím smyla svou lidskou ubohost a bídu, která ji tížila a odvracela od dokonalosti? Jak se Zdislava mohla stát Božím dítětem, když se narodila panu Přibyslavovi a jeho manželce Sibyle jako dítě tohoto světa? Stalo se tak přijetím účasti na tajemství křesťanského znovuzrození ve křtu svatém.

Kristus přelil do této svátosti svou drahou krev. Jeho krev obmývá lidskou ubohost a činí lidskou duši krásnou a milou Bohu. Když člověk touží mít podíl na takovém království nadpřirozena, pokud se chce povznést na úroveň Božího života, zasazeného do pozemského prostředí, musí přijmout tuto svátost, probouzející Boží život v duši. Kdo se totiž nezrodí z vody a z Ducha svatého, nemůže vstoupit do Božího království (Jan 3,5).

Přijmout křest, znamená stát se Kristovým, vstoupit do jeho společenství. Samo slovo křtít pochází od slova Kristus. Takže pokřtít znamená přidružit někoho ke Kristu, vytvořit z někoho křesťana. On sám mluví o křtu při noční schůzce s Nikodémem, který uznává jeho božství a rád by se dostala do jeho království, které hlásá. Ale Kristus klade jako podmínku duchovní znovuzrození, která se děje při křtu: Nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha, nemůže vejít do Božího království. (Jan 3,3-5) Jde tedy o nový obřad. Je to obřad vnější, při kterém se užívá vody. Přitom ale nastává vnitřní posvěcení, protože tento obřad je spojen s působením Ducha svatého, jenž působí v duši nový život.

Před odchodem z tohoto světa pověřil Kristus učedníky udělováním křtu: Jděte, získávejte za učedníky všechny národy, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého (Mt 28,19) A Církev plní tento příkaz svého božského zakladatele.

Jako u každé svátosti, tak i u křtu lze rozlišovat látku a tvar, v jejich spojení spočívá svátost. Slovo je zde tvarem, kdežto voda je látkou. Samo ponoření člověka do vody je úkon, který snad může něco symbolizovat, ale nic víc. Pokud je ale toto ponoření do vody spojeno se slovy: Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, stává se tento úkon tajemstvím. Bůh ho užívá jako prostředku k udělení svátosti.

Jak byl křest udělen Zdislavě? Patrně ponořením do vody, neboť jí bylo v Křižanově dost. Avšak mohlo se tak stát litím vody na hlavu nebo pokropením vodou. Na samotném způsobu nezáleží, ale musí být použita skutečná voda.

A potřebovala Zdislava skutečně tento křest, aby se mohla stát svatou? Rozhodně ano, protože jedině ten, kdo uvěří a dá se pokřtít, bude spasen (Mk 16,16). Právě proto, že je křest tak naprosto nezbytný ke spáse, usnadnil Kristus jeho přijetí tím, že za látku křtu ustanovil pouhou vodu a každému člověku dal právo, aby v případě nutnosti udělil druhému tuto svátost.

Bůh tedy připoutal svou milost ke svátostem, takže nelze dosáhnout svátosti jinak, než jejich prostřednictvím? ptala se malá Zdislava a dostalo se jí odpovědi: Nikoli. Svátost křtu může být nahrazena krví mučedníků a touhou lásky u těch, kterým se nedostalo milosti svátostné. Každý, kdo touží znovuzrodit se ve křtu z vody a Ducha svatého, zakouší ve své duši znovuzrození, ale nikoli ve svém těle. Křest touhy je ve skutečnosti úkon dokonalé lásky. A láska člověka očišťuje a činí ho milým Bohu.

Skutečný křest tedy může být nahrazen mučednictvím pro Krista nebo touhou po spojení s Bohem?

Ano. Ovšem křtem krve zrovna tak jako křtem touhy možno dosáhnout pouze milosti spojující s Bohem, ale nikoli svátostného charakteru.

Takže křest krve a touhy nenahrazují tak úplně skutečný křest?

Nahrazují jen pouze částečně. Svátostný charakter je účinkem přijetí pouze skutečné svátosti. Svátostí křtu se připodobňujeme a přivtělujeme ke Kristu. To je hlavní účinek křtu. Stejného účinku však lze dosáhnout také jinou cestou, pokud totiž srdce člověka může být vedeno Duchem svatým k tomu, aby věřil, milovat Boha a litoval svých hříchů. A tato dokonalá láska k Bohu, spojená s vírou v Krista a s lítostí nad hříchy, očistí srdce člověka, který nemá možnost přijmout skutečný křest. Křest touhy ovšem sám od sebe nepůsobí milost touhy, nýbrž tak působí z osobního úkonu, mocí úkonu lásky, na kterou Bůh odpovídá podobnou láskou.

Jako ostatní děti, tak i nejstarší dcera Přibyslava, brněnského kastelána a Sibyly, dvorní dámy královny Kunhuty, se jim narodila s dědičným hříchem, který je hříchem přirozenosti. Nový život nastal pro duši této dívenky, když se jí dotkla křestní voda, ve které byl pochován hřích, a zrodila se Zdislava, oděná v Kristovy zásluhy a naděje ve slavné vzkříšení. Být pokřtěn ve smrt Kristovu znamená připojit se ke Kristu v samém úkonu jeho spasitelného díla. A to znamená tajemným způsobem zemřít spolu s ním. Když on zemřel za naše hříchy, umíráme my vlastním hříchům.

Křest je znovuzrození vodou a Duchem svatým, který činí z dětí hříchu Boží děti. A je to přitom obnova celého člověka: Vždyť pod vlivem Ducha svatého odkládá pokřtěný starého člověka a obléká člověka nového. Teprve tím se odděluje od anonymní masy, navěky svírané v otroctví dědičného hříchu, a odlišuje se tím, že získává křestní jméno. Vždyť se stává zbrusu novým člověkem v nadpřirozeném řádu, a to jak po stránce morální, tak i ve svém duchovním bytí. Když se tedy nejstarší dcera Přibyslava z Křižanova stala křtem novým tvorem, nesoucím jméno Zdislava, byl její vztah k Bohu postaven na úplně nové základy. Přestala být cizinkou před Bohem, ale stala se dítětem v Ježíši Kristu a on jejím nebeským Otcem. Přitom jí také bylo zaslíbeno nebe jako dědictví, v jehož dosažení pak doufala v síle daného příslibu a ve smyslu práv dítěte.

Ve chvíli svatého křtu se v duši Zdislavy odehrála tajemná proměna: Adam se v ní proměnil v Krista. Bůh ji oděl milostí ospravedlnění. Křest je brána k novému životu. Z člověka se přitom stává skutečný nadčlověk. Neděje se tak lidskými silami, protože člověk nemůže překročit meze své přirozenosti. Kdo by se pokoušel překročit hranice přirozenosti člověka ryze lidskými prostředky a silami, a to třeba i z vědeckých důvodů a v zájmu těch sebeušlechtlejších cílů na zdokonalení

lidského druhu, postavil by se dříve nebo později proti každému člověku. Zatímco takovéto pokusy o překonání člověka jsou výsledkem lidské pýchy, je Boží dítě v Kristu výsledkem pokorného přijetí milosti.

Vedle milosti Božího dětství a všech důsledků, které z této milosti vyplývají, dostává se novému křesťanu ve křtu také svátostného charakteru. Tento svátostný charakter v duši křesťana je znamením Krista kněze. Přivtěluje nás ke Kristu a poskytuje nám účast na jeho kněžské moci. Proto udělil také svatě Zdislavě právo a moc účastnit se křesťanské bohopoety, což znamená také schopnost přijímat platně další svátosti.

Svatá Zdislava představuje druhého Krista. Svátostí křtu nastalo přímo určité ztotožnění svatě Zdislavy s Kristem. V tomto ztotožnění si Zdislava sice uchovala lidskou osobnost a individualitu, ale jí přidružení ke Kristu bylo tak těsné, že Kristus mohl o ní užít obrazu kmeny révy a ratalosti.

Tím, že křest přivtělil Zdislavu ke Kristu, učinil z ní také součást jeho Církve, Kristova mystického těla. Církev jako představitelka a pokračovatelka Ježíše Krista plní dále jeho kněžské poslání. Tím nastává také vzájemné pronikání a sdělování života milosti. Z modliteb a dobročinnosti, zásluh a úkonů kajícínosti jedněch mají čerpat všichni členové Kristovy Církve, tak jako se z výhod jednoho účastníka radují všichni ostatní.

Dar svatého křtu je největší milost, jaké se může člověku v tomto pozemském životním prostředí dostat. Plnosti ovoce této svátosti se však člověku nedostává samočinně a naráz. V tomto ohledu není křest svatý samospásný. Je to pouze začátek nadlidského života. Ten má pokračovat dál, především v rodinném prostředí. Pro svatou Zdislavu to byl především vzorný příklad jejích rodičů na křižanovském hradě, povzbuzující a poučující slova její matky Sibylly a tím také ochrana před pádem a scestím. Zdislavin otec "byl světu rytířem, ale v duchu byl mnichem". Tento jejich příklad opravdově prožívaného křesťanství chránil símě Boží milosti a napomáhal k rychlému růstu.

Zrovna tak, jako tato Církev v malém, s níž se setkávala svatá Zdislava přímo doma, působila na ni také Církev ostatní. Především to byli žďárští mniši cisterciáci neboli členové řádu sv. Bernard, dále brněnští johanité u svatého Ducha a františkáni u svatých Janů, které její rodiče tolik podporovali. Především ale mniši svatého Bernarda pocítili štědrou ruku těchto manželů. Ve značné míře ji však zakoušeli také brněnští minorité, brněnské dominikánky a členové rytířských řádů.

Královna Kunhuta projevovala živý zájem o založení kláštera dominikánek v Brně, jako její manžel král Václav I. dával najevo pochopení pro založení kláštera klaristek Na Františku v Praze. A paní Sibyla rovněž velkoryse podporovala plán uvést do Brna sestry dominikánky. Brněnský ženský klášter dominikánek byl první ze všech u nás v Čechách. Byl založen roku 1239 bohatým brněnským měšťanem Oldřichem Schwarzem a zbožnou ženou Herborgou, která se stala jeho první převorkou. Nesl jméno "Cella S.Mariae" neboli Cella castitatis. Všichni příbuzní paní Sibylly pamatovali později ve svých odkazech nejvíce na tento klášter.

Není vyloučeno, že sv. Zdislava byla později dána na výchovu a vzdělání do některého tehdejšího kláštera. V té době to bývalo běžným zvykem ve všech evropských zemích u dětí z urozených rodin. Mladý šlechtic Tomáš z hradu Akvina byl dán zrovna tehdy na vychování do slavného benediktínského kláštera na Monte Cassino. Královská dcera Anežka, Zdislavina současnice byla na vychování v klášteře u premonstrátek. A jiná královská dcera Markéta Uherská prožila své mládí v dominikánském ženském klášteře v Budíně.

Tehdy také město Brno spatřilo poprvé členy řádu Kazatelů sv. Dominika. Roku 1220 tudy procházeli sv. Hyacint, krakovský kanovník, bl. Česlav a další dominikáni. Jako členové družiny krakovského biskupa Ivona se dostali do Říma. Tam byli přijati do řádu samotným sv. Dominikem. Právě směřovali přes Moravu do Polska. Při této jejich cestě byl založen brněnský dominikánský klášter. Při založení brněnského kláštera není vyloučena pomoc dominikánů z Kolína nad Rýnem. Rozhodně ale stál u základů jejich kláštera v Brně bl. Česlav.

Dějepisci nejsou jednotní v přesném datování vzniku tohoto kláštera v Brně. Jako spodní hranici uvádějí rok 1227. Tehdy papež Řehoř IX. svou bulou doporučil nový řád olomouckému biskupovi a

dovolil bílým bratřím kázat a zpovídat v této diecézi. Jako horní hranici uvádějí léta 1239-1240. Z té doby se objevují písemné doklady o členech brněnského dominikánského kláštera.

Zakladatelem brněnského kláštera byl moravský markrabě Přemysl, syn Přemysla Otakara I. a bratr Václava I. Právě on daroval dominikánům starobylý kostelík sv. Michala. Přemyslovo nadání schválil a listinou potvrdil olomoucký biskup Robert, který ve své diecézi horlivě podporoval dominikánský řád. V prostředí rodiny pana Přibyslava a Sibyly a v prostředí duchovní rodiny těchto řádů a celé Církve dospěla Zdislava v krásnou pannu, prožívající s úctou a radostí křest svatý a zakoušející všechno, co z něho vyplývá.

Zdislavino dospívání

Tak jako se křtem narodila Zdislava ke svatému životu, tak dospěla svátostí biřmování. Přijetím této svátosti křesťanské dospělosti dosáhla rozkvětu všech sil a schopností k zakoušení svatého života v celé jeho plnosti, nabytí sil statečně bránit svatost svého života a třeba za ni i bojovat.

Od nejstarších dob se tato svátost jasně odlišovala od křtu. Tak když odešel jáhen Filip hlásat radostnou zvěst do Samařska. Mnozí se obrátili a Filip je pokřtil. Samaritáni však nebyli ani pohané ani židé. Proto se v jeruzalémské Církvi divili jejich obrácení. Petr a Jan se šli přesvědčit o jejich víře. Zjistili, že Samaritáni sice přijali křest, ale nikoli Ducha svatého, takže jejich zasvěcení není úplné. Proto na ně vložili ruce a oni přijali Ducha svatého. (Sk 8,14-17) Zatímco křest způsobí znovuzrození, uděluje posvěcující milost, biřmování dává Ducha svatého. Jáhen mohl udělit křest, ale biřmování udělili apoštolové jako biskupové. Křest mohl být udělen litím vody a příslušnými slovy, biřmování vkládáním rukou a modlitbou.

Také apoštol Pavel rozlišuje křest od biřmování. V Efezu objevil lidi, kteří přijali Janův křest, ale o žádném Duchu svatém neslyšeli. Pavel je poučil o rozdílu mezi Janovým křtem a křtem Kristovým. Napřed jim udělil Kristův křest. Pak na ně vložil ruce a sestoupil na ně Duch svatý, takže mluvili jazyky a prorokovali.

Uvedení Zdislavy do Božího lidu tedy obsahovalo dvojí obřad: předně křest, který jí přinesl první milost. A potom vkládání rukou, kterým se jí dostalo Ducha svatého. Biřmování se liší od křtu. Pokud jde o látku svátosti biřmování, zprvu bylo biřmování udělováno pouhým vkládáním rukou a vzýváním Ducha svatého. Záhy se však užívá mazáním olejovým olejem, smíšeným s balzámem. Jak obřad vkládání rukou, tak obřad pomazání byl křesťanům vždy pochopitelný. Olej je velmi vhodná látka svátosti biřmování. Vždyť jím bývali pomazáni starožidovští vládci a kněží dříve, než se ujali úřadu. Olej tedy naznačuje milost Ducha svatého. A balzám přimíchaný k oleji naznačuje dospělému křesťanu, že má kolem sebe šířit příjemnou vůni ctností.

Biřmovací olej musí být posvěcený. Z jakého důvodu? Ty svátosti, kterých Kristus sám používal, nepotřebují mít posvěcenou látku, protože jejich látka je posvěcena Kristovým dotekem. Proto všechna voda i bez svěcení je látkou křtu, neboť je posvěcena Kristovým dotekem. A podobně chléb a víno je posvěceno ke mši svaté tím, že ho užil Kristus. Oleje však nepoužil, takže jej neposvětil svým dotekem, a proto musí být posvěcen biskupem.

Formou svátosti biřmování jsou slova, která biskup pronáší, když maže čelo biřmovance: Znamenám tě znamením kříže a posiluji tě křížem spásy ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

Biřmováním se Zdislavě dostalo plnosti milosti. Takže, když přijala biřmování, připodobnila se Kristu, jenž je od prvního okamžiku své pozemské existence plný milosti a pravdy. Tak se biřmováním dovršil Zdislavino křest, neboť její nadpřirozený život, zahájený křtem, dosáhl tak plnosti rozvoje.

Přichází tedy ve svátosti biřmování samotný Duch svatý? ptala se Zdislava. A otec Česlav jí odpovídal:

Duch nepřichází sám. Dostavuje se ve svých darech.

Jaké jsou ty dary?

Dar moudrosti a rozumu, dar umění a rady, dar síly, dar nábožnosti a bázně Boží, vypočítával bílý bratr.

Co jsou vlastně tyto dary Ducha svatého?

Jsou to dobra, která nám uděluje Duch svatý s posvěcující milostí a s vlitými ctnostmi. Dary nejsou samotná vnukání Ducha svatého. Spíše jsou to zvláštní uzpůsobení, která nás činí schopnými a ochotnými naslouchat jeho volání, jeho vnukání, a tak plnit jeho vůli.

Pomocí těchto darů byla Zdislavina duše uzpůsobena k tomu, aby byla vedena v duchu nadpřirozené dokonalosti, v duchu Božího dětství. Zdislava zůstala věrná vnukáním Ducha svatého. Proto se jí dostalo jistého nadpřirozeného smyslu. Ten potom ovládl celý její život, všechno její smýšlení a jednání. Pak mohla jasně sledovat, jak dary Ducha svatého uzpůsobují její duši, aby se dovedla pohybovat v prostředí docela nadpřirozeném, povzneseném nade všechno ryze přirozené. Prostřednictvím těchto darů si Duch svatý zajišťoval svrchovanost v celém jejím životě. Zajišťoval si prvenství v celém nadpřirozeném chování svaté Zdislavy.

Zdislavina duše jednala nadpřirozeně pomocí vlité ctnosti. Přitom ovšem jednala podle úsudku svého rozumu, jednala ze své podnětnosti vedené vlastním rozumem. Dary Ducha svatého ji totiž učily jednat pod vlivem Božím, a sice přímo - třebaže přitom byla zachovávána její svoboda, jevící se hlavně v souladu s tímto vnukáním. A tak se způsob jejího jednání někdy zdál skoro odporovat úsudku přirozeného rozumu a ryze lidským náhledům. Vždyť vliv darů Ducha svatého byl mnohem větší než působnost vlitých ctností.

Dary jsou zvláštní dokonalosti, které uzpůsobovaly Zdislavu k následování Božích vnuknutí. A proto tam, kde nestačilo vnuknutí přirozeného rozumu, bylo třeba vnuknutí Božího, a tedy také darů Ducha svatého. Bůh zdokonaloval její rozum dvojím způsobem. Především světlem přirozeného rozumu. Tak tomu bylo v případě její přirozeně získané ctnosti moudrosti. Dále způsobem nadpřirozeným, totiž božskými ctnostmi. A třebaže je tato druhá dokonalost vyšší než první, my ji známe způsobem nejdokonalejším. Vždyť první stupeň dokonalosti má člověk plně, kdežto druhý jenom neúplně, takže jenom nedokonale poznáváme a milujeme Boha.

Jenže není v moci rozumu, ani osvětleného vírou či vlitou ctností poznat všechno, co je potřeba ke svatosti, a vyhnout se všem chybám lidské hlouposti, jakým je člověk vystaven, když je ponechán jen svému vlastnímu rozumu. Jedině Vševedoucí a Všemohoucí může poskytnout lék proti lidské nevědomosti a tvrdosti srdce. Proto jsou člověku dány dary Ducha svatého, aby dokázal překonat tyto nedokonalosti. Hodnota darů pro lidskou dokonalost a svatost je nedozírná. Zdokonalují a dovršují nadpřirozenou budovu lidské duše, která byla založena posvěcující milostí a má neustále vzrůstat.

Proto jsou dary Ducha sv. v nějaké míře v každé duši, která je ve stavu posvěcující milosti, a působí v ní stále, ledaže by se tato duše odvrácením od Boha připravila o milost. Mohou stále růst a nabývat stále větší účinnosti. Přitom nadpřirozená dokonalost Božího dítěte rovněž stále roste právě tím, čím více rostou tyto dary. Vždyť pomocí těchto darů se duše dostává stále víc a více do vlivu Ducha svatého.

Když si sv.Zdislava osvojovala dar moudrosti, bylo to příjemné poznávání duchovních věcí. Byl to nadpřirozený dar, jímž poznávala a hodnotila božské věci pomocí duchovní zkušenosti, kterou jí vnukal Duch svatý. Dar rozumu ji zase učil prohlubovat pravdy víry. Ukázalo se, že dar rozumu není výsadou jen učených scholastiků, nýbrž jej má každá duše, když je ve stavu milosti. Zdislavina duše byla plna zvláštního jasu, rozum pronikal až do největších hloubek pravdu, a její vůle byla ochotna učinit vše, aby tato pravda přešla do života. Tak se stávalo, že se tato poznaná za takových okolností, stávala vodítkem celého dalšího jejího života. Bylo to zvláštní osvětlení, nazírání Ducha svatého, jenž dával sv.Zdislavě pomocí rozumu pronikat hlouběji do zjevené pravdy, aby se jí pevněji držela a zařizovala podle ní svůj život.

Darem rady odpovídal Duch svatý na vroucí modlitbu, kterou k němu vysílala Zdislavina zbožná duše: Pane, co chceš, abych učinila? Dar rady ji chránil před neuváženým jednáním, ukvapeností, ale hlavně před domýšlivostí a pýchou, která je tak nebezpečná v duchovním životě. Duch svatý jí udílel své rady buď přímo zvláštními vnuknutími za různých okolností, anebo prostřednictvím Sibyl a Přibyslavy, jejích rodičů, prostřednictvím dominikánského kněze Česlava a dalších dobrodinců, jejichž ústy k ní mluvil, když upřímně prosila o radu. Potřebovala ji často, ale nestyděla se o ni

pokorně prosit. Je to právě pokora, která jí zjednávala velký příliv daru rady. Díky pokoře jí často radil Bůh sám, už když se pokorně skláněla a vyznávala své nesnáze před Božím služebníkem, aby slyšela radu toho, kdo mluví na místě Božím. Tento dar rady pak působil ve Zdislavině duši největší pokoj a jistotu.

Dar umění naučil Zdislavu vidět a hodnotit nadpřirozeným způsobem věci stvořené, jak je může sledovat jedině Boží dítě. Tento dar jí poskytl schopnost posoudit věci z Božího hlediska: naučil ji poznávat její nadpřirozený cíl - svatost, ale také prostředky, jak je možno k ní dospět.

Když nadpřirozená láska zakotvila ve Zdislavině duši, tu byla její duše vedena k Bohu, a tato láska byla pak podporována darem umění, takže uměla správně užívat pozemské věci. Především jí dar umění řekl, že stvořené věci nejsou cílem Božího dítěte, ale jenom prostředkem, který ho má přivádět k Bohu. Dar umění jí tedy vedl, aby neztratila v lesku a nádheře věcí tohoto světa, nýbrž aby vše hodnotila tak, a užívala všeho jen potud, pokud by jí přibližovalo k Bohu. Dar umění naučil Zdislavu objevovat Boha jako tvůrce všeho, jako udržovatele, jako toho, jenž jediný je hoden jejího klanění a jemuž dlužno všechno podřídit. Proto byl dar umění tolik důležitý hlavně pro Zdislavin duchovní život.

Vždyť i Zdislava kolem sebe tak často viděla, jak mnozí zaměňují Boží účinky za Boha samého. Bylo proto nanejvýše potřeba, aby Duch svatý ukázal darem umění Zdislavině duši, jak má jasné odlišovat dar od samotného Dárce, tvora od Stvořitele, citové a duchovní útěchy, od jejich svrchovaného Původce.

K tomu jí Duch svatý vedl darem nábožnosti. Dar nábožnosti pomohl přímo řídit Zdislavin vztahy vůči Bohu. Ctnost zbožnosti sice určovala vztah Zdislavy k Bohu, takže mu vzdávala povinnou úctu za všechno, co jí Bůh prokázal. Dar nábožnosti jí však vedl dál. Nechal jí, aby se dala plně prostoupit Bohem, celou jí prozářil láskou k Bohu, a zušlechtil a povznesl její lásku ještě více než vlitá ctnost zbožnosti. Dar nábožnosti ještě více odpoutal Zdislavu od ní samé, dal jí pokud možno zapomenout na sebe. Naučil ji klanět se Bohu nejen navenek, ale i v duchu a v hlubinách jejího srdce, tedy klanět se bezvýhradně před Jeho nesmírnou velebností, a přitom si zachovávat dětskou lásku k Bohu jako k dobrému Otci. To, co se mnohým zdá obtížné - jak sloučit úctu před mocným majestátem Božím s něžností k laskavému Otci, to Duch svatý naučil Zdislavu darem nábožnosti. Tak si při své tvrdé a strohé odříkavosti před Bohem zachovávala něžnost a křehkost dívky Páně. A ještě jeden plod přinesl dar nábožnosti do Zdislavin duše: stále upokojoval, konejšil a utěšoval její bázlivou duši.

K tomu z jiné strany pomáhal zase dar Boží bázně. Naučil ji rozlišovat dva druhy bázně. Bázeň otrocká, ustrašená, která myslí jenom na trest, který zasluhuje za hřích. A pak bázeň Božího dítěte, které se bojí urazit Otce, protože ho miluje, takže ho nechce zarmoutit. Dar Boží bázně naučil Zdislavu více poznávat Boha jako spravedlivého a současně milosrdného, naučil ji vidět se nicotně vedle nekonečnosti a věčnosti Boží.

Dokázat tohle všechno však nebylo možné bez daru síly. Kráčet dennodenně cestou cestou, konat všední věci bez okázalosti, bez lichotivého uznání, je jistě obtížné. Jako apoštolové v den Letnic, kdy na ně sestoupil Duch svatý a vybavil je silou, takže byli schopni a ochotni ovládnout pro Kristovu radostnou zvěst celý svět, tak i Zdislava s pomocí daru síly, jehož se jí dostávalo v posvěcující milosti, snadno přemáhala všechny obtíže, které jí přinášel život na cestě svatosti. Tento dar jí uschopnil odhodlaně a s radostí plnit Boží vůli, aby byla rozhodně ochotná poslouchat více Boha než lidí, aby trpělivě snesla všechny obtíže, které ji potkávaly na cestě k Bohu. Dar síly se u Zdislavy vázal k bezmeznému, ale nikoli zaslepenému důvěře v Boha, k důvěře vždy zdůvodněné a rozumně přesvědčené právě proto, že spoléhala na Boha víc než na sebe.

Odkrývání pokladů jednotlivých darů Ducha svatého bylo pro Zdislavu osvěžujícím otevíráním pramenů živé vody, kterou si světice nenechávala pro sebe, ale rozdávala naplno všem potřebným.

Pokud je síla darem Ducha svatého, tedy patří k účinkům posvěcující milosti. Může však znamenat také jistou okamžitou Boží pomoc, a pak vyznačuje milost svátostnou, jaká je vlastní birmování. Je to svátost křesťanské dospělosti, takže přináší Božímu dítěti sílu bojovníka pro Krista. Tak i Zdislava získala při birmování moc veřejně, slovy i skutky vyznávat Krista jako z povolání.

Dostalo se jí přitom ve svátostném charakteru jak oprávnění k boji za Krista, tak potřebné síly k tomuto boji.

Křtem se stala Zdislava Božím dítětem neboli Zdislavou Kristovou. Také při křtu jí Bůh vtiskl do duše charakter, duchovní moc zařízenou k posvátným úkolům, z nich se skládá bohopocta vykoupeného Božího lidu. Avšak rozsah působnosti křestního charakteru se liší od rozsahu působnosti charakteru biřmovacího, kterým se Boží dítě stává Božím vyznavačem a bojovníkem průbojným. Boží dítě má vykonávat úkony, vedoucí ke spáse, a tak se aktivně podílet na Kristově kněžství. Boží bojovník se má zasazovat pro Krista a jeho víru, a k tomuto duchovnímu zápasu je dána duchovní síla v biřmovacím charakteru.

Posláním plně rozvinutého a hotového křesťana je bojovat proti nepřátelům Krista jeho veřejným vyznáváním a hlásáním, a prokazováním věrnosti vůči němu. Biřmovaný už nebojuje za Krista jen jako soukromá osoba, nýbrž z pověření, jako příslušník vykoupeného Božího lidu.

Hluboký symbol této síly nového Božího bojovníka je v oleji, který je biřmovací látkou. Jako se zápasníci před bojem natírali olejem, aby byli mrštnější a snáze vyklouzli odpůrci, tak se stává z každého Božího dítěte při biřmování Boží bojovník v plné síle.

Milost svátosti biřmování pronikla Zdislavu v celé vyšší stránce její bytosti: dala pronikavost rozumu, povzbudila a posílila vůli a naplnila ji lví odvahou. Její rozum se nezalekl bludů, nýbrž je pohotově odmítal pomocí světla víry a pevně přilnul k její Pravdě. Také její vůle odrážela útoky nepřátel. Naučila se dávat přednost Bohu přede vším pozemským, třeba i sebelákavějším, a to i za cenu nejtěžších obětí.

KDO OTEVÍRÁ STUDÁNKU

Celý život sv.Zdislavy je opředen láskyplnou péčí blahoslavené Marie Panny, která je vzorem matky Církve. První krok sv.Zdislavy ve světě byl provázen milostí křtu. Křest svatý ji přivtělil ke Kristu a vyvolal ji z bezejmenné masy jménem Zdislava k účasti na Božím životě. Kdykoli je pozemské putování Božího dítěte ohroženo nemocí, slabostí či stářím, přichází mu na pomoc Kristus a jeho Církev se svátostnou posilou.

Je to svátost, ve které Boží dítě ohrožené na zdraví či na životě dostává mazáním svatým olejem a modlitbou kněze milost odpovídající jeho zvláštnímu stavu. Je to milost k posile duchovního života a současně k tělesnému uzdravení a úlevě. Apoštol Jakub povzbuzuje k užívání této zvláštní ustanovené svátosti (Jk 5,14-15). Je to opravdová svátost, protože odpouští hříchy a přináší milost duchovní posily, ba i tělesného uzdravení. Uděluje ji kněz. Látkou této svátosti je olej a formou slova modlitby. Je to svátost, která předpokládá stav milosti. Při mazání olejem nejde o žádné léčebné praktiky, nýbrž o pomazání konaném ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

Když říká sv.Jakub, že modlitba uzdraví nemocného, má na mysli především duchovní obnovu, protože tělesného zdraví se to týká jen v některých případech. Apoštol mluví k Božímu lidu a o dětech Božích, ohrožených na životě. Pro ty je mnohem důležitější duchovní obnova než tělesné zdraví. Touží po milosti, která je životem a zdravím duše, touží po síle, kterou by překonal všechny těžkosti a nesnáze v rozhodujícím životním zápase. Přímý účinek této svátosti obnova posvěcující milosti nebo rozhojnění milosti, podle stavu příjemce této milosti.

Člověk se přirozeně nejvíce obává smrti. Ve chvíli duchovního zmatku přichází sám Bůh se svou nadpřirozenou pomocí, kterou poskytuje svému dítěti svátostí pomazání. Jeho milost, přicházející do duše nemocného či zraněného, přináší upokojení a mír a rozjasnění ve chvíli, kdy se duše zachvívá úzkostí o dosažení svatosti. Boží dítě se nemusí ničeho bát, když spoléhá spíše než na své zásluhy na Kristovu oběť, přinesenou z lásky k němu.

Celý život Božího dítěte je příprava na setkání s Bohem, Duše se může naplno a dokonale setkat s Bohem jedině když se oddělí od těla. To má smysl nejen mravní, nýbrž svátostný. Vždyť celý život Božího lidu je obklopen svátostmi a jejich blahodárným působením. Na počátku je Boží dítě zbaveno

zátěže dědičným hříchem, totiž křtem vody, mocí Kristovy krve prolité na kříži. V okamžiku ohrožení života znovu ve svátosti stéká přesvatá Kristova krev do duše Božího dítěte, aby ji zbavila tíže zbytků lidské křehkosti a připravila ji k přijetí slavné odměny.

Přitom celý vykoupený Boží lid jako takový je kněžský, neboť má účast na Kristově velekněžství. Věřící vykonávají své křestní kněžství účastí na poslání Ježíše Krista, kněze, proroka a krále, každý podle svého vlastního povolání. Jako všichni křesťané, tak i sv.Zdislava je právě svátostmi křtu a biřmování posvěcena, aby měla účast na svatém kněžství. Jde o všeobecné kněžství věřících. (Katechismus, čl.1546, 1591) Sv.Petr nazývá křesťany svatým kněžstvím (I Petr 2,5). Vždyť právě posvěcující milost, spojující všechny křesťany s Kristem jako hlavou mystického těla, a nezrušitelné znamení, dávající každému Božímu dítěti podíl na jeho kněžském charakteru, činí každé Boží dítě podílníkem Kristova věčného kněžství. Odtud plynou také důsledky pro život všech Božích dětí: musejí se cítit ve svém životě spolupracovníky celé církevní budovy v díle lidské spásy, jak na poli apoštolátu, tak na poli bohopocty, kterou podávají nebeskému Otci s Kristem, v Kristu a skrze Krista.

A co zvláštní kněžství?

To je nezbytné proto, aby krev Kristovy oběti byla podávána během věků jednotlivým duším a rozdělována všem, kdo se přiblíží ke stolu Božích darů.

Jaký je vztah mezi tím, kdo je zvlášť povolán ke kněžství, a všemi Božími dětmi, všeobecně už od křtu povolanými ke kněžství?

Takový jaký je mezi bl.Česlavem a sv.Zdislavou. Je to vztah vzájemné spolupráce. Takový vztah mezi knězem a ostatním Božím lidem nastává, když kněz je otcem svého lidu, a lid se jím dává duchovně vést na cestě ke svátosti. Pokud chce Boží lid mít moudré a svaté kněze, je to vlastně požadavek docela spravedlivý. Potom však na Boží lid doléhá dvojitý závazek: předně nevystavovat kněze zkouškám a neuvádět je v pokušení, a dále, modlit se za kněze. Ten první požadavek dlužno rozvinout: tam, kde se někdo v Božím lidu domnívá, že církevní a náboženské povinnosti jsou záležitostí jenom kněží, kteří mají být připraveni sloužit lidu takřka do "roztrhání těla", takže jsou tam kněží zavaleni pastoračními úkoly, a vystavováni zkouškám a pokušení, rostou řady mučedníků. Jen mučednická krev pro Krista tam totiž obměkčí zatvrdlá srdce.

Sv.Zdislava však pomáhá duchovním otcům a modlí se za ně. Konečně je přece i první terciářkou dominikánského řádu v naší vlasti. Právem ji umělci zobrazují jako světici, která drží kostel. A nejenže drží kostel neboli církev, sv.Zdislava přináší pomazání hojivým balzámem všem, kdo potřebují uzdravení a úlevu. Věrná svému křestnímu jménu, otevírá sv.Zdislava lesní studánku. Pramenitá voda z její studánky přináší vyčištění ran všem zraněným, úlevu všem trpícím a osvěžení všem žíznícím a unaveným.

Oproštěná pro budoucnost od všech, kdo ji za života obklopovali leskem své moci, zůstává sv.Zdislava s okrově zlatýma očima, rozsvícenýma vnitřním světlem a dobrotou, na prahu dějin zemí českých a moravských, obklopena všemi, kdo potřebují její podporu. Milióny bezejmenných, chudých, prostých. Zůstává zde jako lvice bojující za práva lidství na zemi proti hrůze a barbarství. Je zde připravena pro všechny, kdo ji prosí o pomoc.

OSVĚŽENÍ ZE STUDÁNKY

Jak oslovuje sv.Zdislava člověka dnešní doby? Jak může osvěžit a prospět vodou ze své studánky dnešním lidem s tak nestálou rodinou, s tak obrovskou potratovostí, rozšířenou antikoncepcí, alkoholismem, narkomanií a ještě horšími věcmi?

To není tak těžké uhodnout. Zrovna tak, jako se postavila k tehdejším těžkostem. Nikdy se příliš neobracela k blahobytným a přesto pořád nenasyceným dvorním dámám. Nezdržovala se s pyšnými paničkami, azazenými v blahobytu a domáhajícími se jen toho, aby je trubadúři opěvovali jako vděčný objekt lásky. Tak ani dnes by asi neztratila mnoho času s těmi emancipovanými hrdopýškami, které užívají společenských a vzdělávacích vymožeností k učeným kavárenským řečem o svých právech, zejména o právu na potrat a antikoncepci. Myslím, že ten, kdo na sebe uvalí vlastní rozmarilosti a zvrhlosti pohromu, tomu lze stěží pomoci.

Motiv Zdislavina ženství zní celým stvořením. Vznáší se jako vzdálená ozvěna tajemné symfonie nad otevřeným lůnem panenské země. Vznáší se nad milovanou nevěstou a manželkou. Vznáší se nad každou lidskou matkou - každá je přezářována dítětem. Všude, kde se člověk oddává, jasně vyniká tajemství věčné ženy. Kdekoli se však některá žena snaží jen o sebe samu, tam se přesahné tajemství vytrácí. Sotva se pokusí vyvýšit vlastní obraz, ničí obraz věčný.

Je-li předznamenáním ženy ono "staniž se mi", tedy její ochota "být požehnána", potom je vždy neštěstím, když se některá žena brání "požehnanému" stavu. Místo oddání se či zasvěcení se, nastupuje zoufalý projev vnitřního selhání - vydání se napospas.

Okolnost, že jednotlivá žena žije průměrně déle než jednotlivý muž, může mít hlubší význam: muž zastupuje dějinnou situaci té či oné doby, kdežto žena zastupuje pokolení. Muž představuje hodnotu okamžiku, žena nekonečnost sledu pokolení.

Je-li žena geneticky původnější, muž má prvenství metafyzické. Také v tomto směru je muž hlavou ženy. V tom není podcenění ženy. Je-li muž hlavou rodiny, žena je jejím srdcem. Dvojakost pohlaví mužského a ženského má metafyzický význam. Tvoří základ pro trvání lidské skupiny. Již v samotném tomto základě je obsažena myšlenka rovnosti, protože ani jedno ani druhé pohlaví není nezávislé.

Pohlaví je pouze jeden ze způsobů, jimiž člověk překračuje meze svého "JÁ". Pohlavní úkon je toliko přechod. Sexus sám o sobě nevytváří hodnoty. Eros však směřuje k trvalému spojení mužského se ženským protikladem. Eros je intuitivní hledání hodnoty. Zaněcuje se tělesnou krásou, avšak zasahuje celou lidskou osobnost s duší i tělem, a směřuje k tvůrčímu spojení muže a ženy.

Postavení ženy na prahu třetího tisíciletí se vyznačuje četnými novými rysy a zvláštnostmi. Některé z nich jsou příznivé, jiné nikoli. Jedny souvisejí s opravdovým osvobozením ženy. Jiné však přinášejí pod rouškou rovnoprávnosti a různých vymožeností jenom její lidské ponížení a zbavování důstojnosti.

K příznakům postavení dnešní ženy patří důraz na vzdělání a mimorodinná zaměstnanost. Samotné vzdělání a zaměstnanost žen není znepokojující, pokud k tomu dochází rovnoměrně s jejich duchovním a mravním pokrokem, v souladu s lidskou přirozeností a důstojností ženy. Změněné společenské postavení ženy a její kulturní význam staví před nové úkoly nejen ženu, ale i muže. Klade to složité životní otázky nejen samotné ženě, ale také muži. K jejich řešení nestačí jenom rozumové úvahy, žádný učený, naukový výklad. Lidské vědy mohou snad pomoci správně položit otázku, ale odpověď dlužno očekávat od Boha. Objasnění pravé povahy a postavení ženy se nalézá v Písmu svatém. Tam je obraz ženy s velkým písmenem.

Co nového k tomu může dodat Církev svatá? Jak může k tomu všemu přispět sv. Zdislava? Novost a přínos spočívá v pojetí ženy jako lidské osoby, a jako součásti celku, jehož druhou částí je muž. O postavení ženy ve společnosti i v Církvi lze smysluplně uvažovat teprve na základě docenění důstojnosti a lidského povolání ženy, tedy ženy jako lidské osoby. Tyto věci nestačí jen znát. O těchto věcech je třeba rozjímát, aby se staly součástí naší vnitřní zkušenosti.

Když jde o člověka a jeho smysl, nestačí žádná definice. Musí se začínat u Boha. Čím se člověk stává člověkem? Tím, že se věnuje, že se dává, že se zasvěcuje. Člověk je veliký tím, že je obrazem Božím k jeho podobě, že je totiž někdo, a naopak není veliký tím, co má (I Kor 7,29-31, Lk 12,15). Celá věda o člověku se dá shrnout do věty: člověk se uskutečňuje tím, že se oddává, věnuje, zasvěcuje.

Jenže čím se člověk dává. Jak se člověk věnuje a zasvěcuje? SLUŽBOU. Jak se na tom podílí žena?

- Službou povolání a důstojnosti ženy.
- službou životu a životnímu prostředí,
- službou rodině čili domácí Církvi,
- službou všelidské rodině a jejímu životnímu prostředí.

ZDISLAVINA SLUŽBA POVOLÁNÍ A DŮSTOJNOSTI ŽENY

Stvořitel sveruje vládu nad zemí všem lidem, totiž mužům i ženám, kteří odvozují svou důstojnost i své povolání ze společného počátku (Mulieris dignitatem - MD, III, 6). Žena má stejnou důstojnost i odpovědnost jako muž (Familiaris consortio - FC, III, 22).

Skutečnost, že člověk stvořený jako muž a žena je Božím obrazem, znamená nejen to, že jsou oba podobní Bohu jako rozumem a svobodnou vůlí nadané bytosti. Znamená to také, že muž a žena, stvoření jako "jednota dvou bytostí", jsou povoláni k životu ve společenství lásky. V jednotě obou jsou muž a žena od začátku povoláni žít nejen vedle sebe, ale také navzájem "jeden pro druhého" (Gn 2,18-23).

Člověk může plně nalézt a uskutečnit sebe sama jen v opravdovém sebedarování (MD 7). Pravda o člověku jako o osobě otevírá cestu také plnému pochopení mateřství ženy. Mateřství je výsledek manželského spojení muže se ženou. Je to plod onoho biblického "poznání se" (Gn 2,24). Toto "poznání se" se uskutečňuje tímto způsobem v ženě pouze tehdy, jestliže darování se není pokřiveno ani mužovým přáním stát se naprostým pánem své ženy, ani tím, že by se žena uzavřela do svého pudu. (Gn 3,16; MD 18)

Na základě odvěkého Božího plánu je žena ta, ve které řád lásky ve stvořeném světě lidských osob nalézá půdu, v níž může zapustit první kořeny. Řád lásky pak náleží k vnitřnímu životu samotného Boha, který se projevuje ve třech osobách. Důstojnost ženy se měří podle řádu lásky. Tento řád lásky je ve své nejhlubší podstatě řádem spravedlnosti a Boží lásky. (MD 29)

Důstojnost ženy je vnitřně spojena s láskou, které se jí dostává právě pro její ženství, a stejně i s láskou, kterou ona sama prokazuje druhým. Žena může nalézt sebe samu jedině tehdy, když daruje svou lásku druhým. (MD 30)

Žena má své nezastupitelné místo ve světě a v dějinách lidstva s ohledem na jejich poslední cíl a konečný smysl. Je to Žena kosmických rozměrů (Zj 12,1). Do biblického vzoru ženy je od počátku vepsán boj proti zlu a proti zlému duchu (Zj 12,4; 12, 9). Zároveň tu je ale jasně vepsán také boj o člověka, o jeho dobro a spásu. (Mt 12,13-16, Zj 12,4) Dějiny vyznačují právě v ženě dramatický zápas o každého člověka (MD 30). Morální a duchovní síla žena je spojena s vědomím, že Bůh jí zvláštním způsobem svěruje člověka, lidskou bytost. Proč? Právě v důsledku jejího ženství (MD 30).

Tím, že Bůh stvořil muže a ženu k vlastnímu obrazu, chce jim dát plnost dobra, tj. nadpřirozenou blaženost. Tato blaženost pramení z účasti na věčném Božím životě. Člověk však hříchem odmítá tento dar a současně se sám chce stát nezávislým na Bohu. (Gn 3,5)

Biblický popis prvotního hříchu poněkud "rozděluje úlohy", které v něm sehráli muž a žena (1 Tim 2,13-14). Bez ohledu na toto rozdělení byl onen prvotní hřích hříchem člověka (MD 9). Následkem něho byl porušen původní vztah mezi mužem a ženou, jaký odpovídal jejich osobní důstojnosti (MD 10). Slova Geneze o tom, že muž bude vládnout ženě, se přímo vztahují na manželství, nepřímou však zasahují další oblasti společenského života, kde je žena ponižována právě proto, že je žena. Oprávněný odpor ženy k tomuto ponižujícímu postavení nemá však vést k tzv. "pomužšťování" žen. Touto cestou by se totiž neuskutečnila. Naopak, spíše by se znetvořila a ztratila by to, co tvoří její zvláštní hodnotu. Žena tedy stejně jako muž musí pochopit, že se má uskutečňovat jako lidský osoba, a že má uplatňovat svou důstojnost a povolání v souladu s bohatstvím své ženské přirozenosti (MD 10). Jak moderní je v tomto ohledu sv. Zdislava!

Kulturní tradice přiznávala ženě v rodinném rámci pouze úlohu manželky a matky. Přitom jí nebyla náležitě zpřístupněna veřejná činnost, vyhrazovaná mužům. Stejná důstojnost a odpovědnost žena a muže ospravedlňuje, aby žena měla přístup k veřejným úkolům. Na druhé straně vyžaduje povznesení ženy, aby vzhledem k ostatním úkolům a zaměstnáním byla jasně uznávána hodnota jejího mateřského a rodinného úkolu. Tyto úkoly a zaměstnání se přece musí vzájemně doplňovat.

Když se uzná lidské právo ženy, aby převzala podobně jako muž mnohé veřejné úkoly, musí se zároveň společnost upravit tak, aby manželky a matky ve skutečnosti nebyly bídou nuceny pracovat mimo domov. Jde tedy o to, aby rodiny mohli žít na slušné a lidsky důstojné životní úrovni a rozvíjet se, i když se ženy samy naplno věnují vlastní rodině. To, co nám socialismus představoval jako "osvobození ženy", bylo často velmi pochybnou záležitostí. Rovnoprávnost, v jejímž jménu ženy

"smělé" pracovat v těžkém průmyslu, ve stavebnictví, v zemědělství aj., zatímco muži byli většinou v armádě a u policie, nepřinesla žádoucí osvobození, ale nové zatížení ženy. Rovněž výprodej sexuální revoluce ve spotřební společnosti nečiní ženu ani trochu svobodnější, nýbrž ji ponižuje na zboží, na věc. Osvobození, které má ženě přinést změna pouze jejího okolí, je slepá ulička. Darovaná či koupená svoboda je začátkem nesvobody.

Žena je první obětí toho mínění, které uznává v člověku nikoli svobodnou osobu, nýbrž věc, kterou lze koupit či prodat, a tak užívat k pouhému požitku. Trpkým plodem tohoto mínění je zlehčování důstojnosti ženy a muže, utiskování slabých, pornografie, prostituce, poizovávání a urážení ženy v nejrůznějších životních okolnostech, např. bezdětné matky, rozvedené ženy. (FC, 24)

Jako má hlubokou symboliku závoj, má ji také to, že závoj padá. Všechny vynikající projevy ženského života ukazují ženu zahalenou. Jakmile se žena odkryje, padá její tajemství. Žena, která se neoddává už ani na smyslové úrovni a věnuje se jen kultu svého těla, svědčí o zániku jejích posledních vazeb s metafyzickým určením člověka. Žena může uplatňovat ženství jen jako nositelka ženského symbolu.

Kulturní poslání ženy, zakotvené ve věčném řádu, je úloha podpory mužského ducha. Žena má podle sv. Tomáše Akvinského "doplňovat mužovy nedostatky". To platí o manželství a rodině, kde při vytváření prostředí domova, plní žena nenahraditelné poslání; avšak platí to také o životním prostředí celé lidské rodiny, které je vlivem mužné dravosti a překotnosti rozvoje společnosti tak závažně narušováno, že to ohrožuje každou lidskou rodinu.

Vrcholnou ženou Písma svatého je MARIA. "Žena" je tedy přítomna v ústřední události spásy. Zvěstování v Nazaretě zjevuje důstojnost ženy. Důstojnost každé lidské bytosti a povolání, které jí odpovídá, spočívá v povznesení se k jednotě s Bohem v Ježíši Kristu. Maria, "Žena", je vrcholným výrazem této důstojnosti a tohoto povolání. Je představitelkou a prototypem celého lidského pokolení. Ale nazaretská událost zjevuje takovou jednotu s Bohem, jaká náleží jedině "ženě". (Ga 4,4)

Žena je dárkyně života, jeho ochránitelkou a zušlechťovatelkou. V dnešní době je její úloha obzvláště důležitá, protože kultivace člověka zaostává za náskokem vědy a techniky. Do dnešního světa, kde panuje bezejmenná moc a nesmyslné spotřebitelství a požitkářství, má právě žena vnášet a plodit "lidství". Pro muže, pyšného na vládu na okolním životním prostředí, je žena neustálou připomínkou jeho neúplnosti. Musí připomínat celému stvoření, že se znetvořuje, když pohrdá lidskou duší, a že ani duch ho nepřivede k cíli, když neuzná "božství".

Současná kultura je poznamenána převahou až jednostranností mužské racionality a technizace života. Zato pocítujeme nedostatek ženských rysů, především nedostatek lidských citů a lásky. Ukazuje se, že intuice ženy zachycuje tajemnou sepjatost lidského života s přírodou a vesmírem bezpečněji a úplněji než přesný, ověřitelný chod přemítavého myšlení muže.

Sv. Zdislava je svatou především proto, že jako manželka a maminka posvěcuje celou svou rodinu, tedy také manžela a jejich děti, jakož i celé životní prostředí jejich domova. Celá její rodina a její domov jsou vtaženy do její svatosti, a tak svrchovaně duchovním způsobem dokonale zušlechťovány a kultivovány.

ZDISLAVINA SLUŽBA ŽIVOTU

Jeden z nejnádhernějších způsobů, jak projevit vděčnost za dar života a povolání k věčnému životu, je ušlechtilé a odpovědné předávání lidského života a milující péče o něj. Radost z tvůrčí síly a její smysluplné užívání, je znakem lidské osoby, která našla svou totožnost, zralost a schopnost k vřelé lásce. To ovšem neznamená, že každý zralý člověk je povolán k tomu, aby předával život ryze tělesným způsobem. Ale je v tom zahrnuta účast na společné odpovědnosti za příští pokolení, podle toho, jaké má kdo charisma a vnější možnosti. Všichni mohou do okolního životního prostředí začleňovat síly lásky a spravedlnosti, tvůrčí svobody a věrnosti, a tak vytvářet příznivé podmínky pro odpovědné rodičovství.

Plodnost manželské lásky se neomezuje na pouhé fyzické plození, třebaže je tak mnohými lidmi chápána. Ona se rozšiřuje a obohacuje také všemi plody mravního, duchovního a nadpřirozeného života. K jejich předávání dětem a skrze ně také celé Církvi jsou otec s matkou povoláni (FC, II/1,28).

Církev stojí jasně na straně života. Církevní učení je dnes hlásáno v společenských a kulturních poměrech, které jsou nebyvale nepřehledné. Zároveň právě tyto poměry činí učení Církve naléhavějším a stále potřebnějším k rozkvětu opravdového dobra muže a ženy.

Pokrok vědy a techniky, jímž člověk zvětšuje svou vládu nad přírodou, dává naději na lepší lidstvo; přitom ale vzbuzuje rostoucí obavy z budoucnosti. Mnozí si kladou otázku: Stojí zato žít? Nebo, nebylo by snad lépe se vůbec nenarodit? A pochybují, zda je správné přivádět na tento svět další lidi, kteří snad jednou budou proklínat svůj život v krutém světě, jehož hrůzy si lze sotva představit. Jiní si zase osobují výhradní nárok na vymoženosti technického pokroku a vylučují ostatní: místo toho jim vnucují prostředky, zabraňující početí, nebo jiné, vyvolávající potrat a ještě horší praktiky. Další žijí v zajetí spotřebního způsobu života. (FC, 30) Nejednou i farizejsky zdůvodňují svou neochotu nést odpovědnost za vzniklý život výmyslem o přelidnění planety neschopné prý uživit tolik lidí, ba dokládají to příkladem hladomorů v zaostalých zemích. Zatvrzele odmítají vzít v úvahu, že je to důsledek špatné organizace, když někde umírají zástupy hladem či zimou, kdežto jinde je blahobyt a neslýchané částky se pohřbívají v hromadách ničivých prostředků a zbraní.

Takoví lidé mají málo lásky, a nikoli Svatý Otec, odmítající nepřirozené způsoby zabraňování početí života zrovna tak, jako ničení počatého života. Takoví lidé vytlačují Boha ze svých srdcí. Tak vyvstává životu nepřátelský postoj, a ten se prodírá jako mor do mnoha současných otázek. Pavel VI. (*Humanae vitae*) a po něm znovu Jan Pavel II. (*Evangelium vitae*) zdůrazňují, že církevní učení se zde zakládá na nerozlučném spojení dvojího Bohem zamýšleného významu manželského styku: významu spojení a významu plození. Člověku nepřísluší trhat od sebe tento přirozeně daný dvojí význam sblížení muže a ženy.

Sotva tedy lidé užíváním umělé antikoncepce trhají od sebe tyto dva významy, které Bůh vtiskl do samotné přirozenosti muže a ženy, stavějí se na místo Boží. Přitom převracejí a ponižují pohlavnost člověka a současně též svou vlastní osobu i osobu druhého z manželů. Vždyť přitom úplně pozbývají onen charakter úplného odevzdávání se. Vzájemná oddanost už není úplná ani bezvýhradná. Z toho plyne rozhodné uzavření se vůči novému životu. Avšak plyne z toho i zfalšování skutečnosti samotné lásky. Vždyť láska je přirozeně zaměřena na celou osobu, na úplnost vzájemného darování se (FC, 32).

Jiným projevem této nepřirozené uzavřenosti člověka vůči životu je zničení počatého života. Tak bylo v naší vlasti roku 1994 ukončeno asi 56 tisíc životů dříve, než mohly spatřit světlo světa. Kdo je vinen za tuto otřesně tichou a strašlivě nenápadnou vyhlazovací válku?

Bezpochyby každá matka, která se k takovému zoufalému činu odhodlá. Žena však není jediným viníkem. Je jím také muž. Spolupodílí se na vzniku životu. Proto také on je spoluzodpovědný za vznikající život. Je spoluvinen, pokud nechá ženu, nosící pod srdcem jejich dítě napospas nesnázím a nátlakům, k nimž patří tlak veřejného mínění otupeného vůči životu, tlak nezodpovědného požívačnictví spotřební společnosti, atd.

Toto odhalení mužské spoluviny učinil už Ježíš v případě ženy dopadené při cizoložství. Ježíš vstupuje do určitého dějinného postavení ženy, totiž do poměrů ponořených do dusivé atmosféry dědičného hříchu. Toto dědictví důsledků hříchu je vyjádřeno zvyklostmi, které zbavují ženu lidských práv ve prospěch muže. Z tohoto hlediska je příběh ženy přistižené při cizoložství (Jan 8,3-11) výmluvný. Nakonec ji Pán řekne: "Ani já tě neodsuzuji. Jdi a už nehřeš!"

Ježíš nesouhlasí, ale přesto neodsuzuje ženu, ba zachrání ji samu před trestem. Dříve však vyvolá vědomí spoluviny v mužích připravených k jejímu kamenování. Tato žena se "svým hříchem" je potvrzení mužské nespravedlnosti, jejich přestupků. tato pravda platí pro celé lidské pokolení. V každém okamžiku dějin je žena opuštěna a vydána se "svým hříchem" napospas moralistům. A zatím se za "jejím hříchem" často skrývá určitý muž, který má vinu na hříchu druhé osoby a je za něj spoluzodpovědný. (MD, 14) Jeho hřích však přesto spíše uniká pozornosti a spíše se o něm mlčí. Kolikrát zůstane žena opuštěna ve svém mateřství, když otec dítěte odmítá přijmout vlastní spoluzodpovědnost: kromě mnoha svobodných matek v naší vlasti je třeba vzít v úvahu také ty, které se pod nátlakem ze strany muže zbaví dítěte ještě před narozením.

Jak se na to dívá svatá Zdislava? Legenda vypráví, že se zastává kamenované ženy, která utratila své dítě a zachránila jí prý život. Nesouhlasí s ní, ale neodsuzuje ji, nýbrž ji zachraňuje.

Člověk byl od počátku stvořen jako muž a žena. Žena byla svěřena muži se svým odlišným lidstvím, vč.mateřství. Avšak také muže svěřil Stvořitel ženě. Oba byli vzájemně svěřeni jeden druhému jako osoby stvořené k obrazu a podobě svého Boha.

Kristus sám připomíná přímo muži (Mt 5,28) jeho odpovědnost vůči ženě za její důstojnost, mateřství a povolání, ale nepřímou také ženě. Tato důstojnost bezprostředně závisí na samé ženě jako na osobě, zodpovědné za sebe. Současně je uložena též muži jako úkol (Mulieris dignitatem, 14).

Manžel s manželkou jsou odpovědní za to, že každé jejich spojení zůstane otevřené ke sdělování života. Samotná žena se určitě neuchýlí k nepřirozeným prostředkům, zabraňujícím životu v jeho vzniku či růstu, když by si nebyla vědoma mužova výslovného nebo mlčenlivého souhlasu. Používání těchto nepřirozených prostředků v manželském soužití má neblahé důsledky pro lidskou důstojnost ženy. Ukazuje se, že muž zvyklý na používání těchto prostředků, časem ztrácí úctu k ženě. Přestává se starat o její tělesnou i duševní rovnováhu, až nakonec ji začíná považovat za nástroj sobeckého požitku; neuznává ji už jako družku, které si má vážit, a jež má milovat.

Církev hodnotí ženu jako přirozenou matku: svatební mše oplývá přísliby, že bude požehnána dětmi. Rovněž sama Církev, jejíž předobrazem je Maria Panna, představuje v základě mateřství, alespoň v duchovním významu. V ženě, která má v mukách a v nebezpečí přivést dítě na svět, a v Církvi, která se nad ní modlí, se setkávají dvě matky.

Hrdinský požadavek, který Církev klade na matku, tj. aby raději sama zemřela, než aby obětovala dítě, představuje příslib onoho vyššího života. Příroda schvaluje tento požadavek s ohledem na vznikající život. Přicházející život má přirozeně přednost před životem stávajícím.

Matka je žena povznesená nad čas. Vždyť tam, kde zůstává dosud přítomna, se nemění. Jako při porodu riskuje matka svůj život, tak i po něm, patří její život především dítěti.

Nezměrná přirozená láska, která vyzařuje z matky a vytváří životní prostředí, v němž dítě vyrůstá v osobu, znamená pro matku obět'. Znamená to pro ni zřeknutí se sebe samotné až ke ztrátě vlastní osobnosti či vlastní "tváře". Také tuto obět' musíme chápat ve smyslu ryze hrdinském, ale přitom pokojném a mírném.

Svatá Zdislava nikdy nebyla ve svém svatém růstu v manželství a v rodině nijak rozpolcená na manželku a matku na jedné straně, a světici na straně druhé. Všechno se v ní vždy odehrává ve vnitřní odevzdanosti Bohu, který ji naplňoval nevýslovně blaženým pokojem a mírem. Ten vnitřní pokoj vždy vyzařuje do svého okolí rodinného, dominikánského a národního, ba světového.

ZDISLAVINA SLUŽBA RODINĚ - DOMÁCÍ CÍRKVI

Postavení, v němž se nachází rodina, vykazuje rysy příznivé i záporné. Na jedné straně proniká do popředí vědomí osobní svobody, věnuje se větší pozornost odpovědnému rodičovství a výchově dětí. K tomu přistupuje vědomí nutnosti rozvíjet vzájemné styky jednotlivých rodin. Odhaluje se vlastní poslání rodiny v Církvi.

Na druhé straně však nechybějí znamení úpadku základních hodnot: mylné chápání vzájemné nezávislosti manželů, rozpad mnohé rodiny, stále častější umělé zneplodnění ženy, velký výskyt případů zabránění narození počatých dětí. A kořen těchto nepříznivých jevů? Převrácené chápání svobody. Svobodou se většinou nerozumí ochota a schopnost uskutečňovat Boží záměr manželství a rodiny, nýbrž jakási nezávislá síla sebeuplatnění. To vede k rozvratu rodiny, k porušování přirozeného zákona manželství, k porušování přirozeného řádu vnitřního životního prostředí člověka.

První vlastností stálého spojení muže a ženy, které nazýváme manželství, je nedělitelnost. Nedělitelnost znamená nejenom nerozlučnost, nýbrž také věrnost, tedy vyloučení třetího třetího z manželského soužití. Děti jsou pokračováním osobnosti rodičů. To je rozhodující přirozený důvod proti manželské nevěře. Manželství tvoří přirozeně nedělitelnou jednotu: první soužití je to, jež se utváří a rozvíjí mezi manžely: v síle manželského svazku lásky nejsou muž a žena už dva, nýbrž jedno

tělo; a jsou povoláni k tomu, aby v této jednotě rostli věrností, kterou plní denně svůj manželství slib vzájemného úplného darování se.

Jednota manželství, kterou Pán potvrdil, se zvláště jasně projevuje stejnou osobní důstojností muže a ženy, které je třeba uznávat ve vzájemné a plné lásce (FC, 19). Svátostnou mocí svého manželství spojují se muž a žena navzájem hluboce nerozlučným způsobem. Tím, že jeden patří druhému, se skrze svátostné znamení zpřítomňuje vztah mezi Kristem a jeho Církví (FC, 13). Manželská nerozlučnost, vkořeněná do úplného osobního odevzdání se manželů a vyžadující i vlastní dobro dětí, má svůj nejhlubší původ v Božím záměru. (FC, 20)

Křesťanská rodina je též povolána vytvářet zkušenost nové a vlastní jednoty. Tato jednota potvrzuje a zdokonaluje onu přirozenou, lidskou jednotu. Milost Ježíše Krista je pro svou povahu a vnitřní náboj podle sv.Tomáše "milostí bratrství".

Nosným pilířem výstavby takového společenství je výchovné spolupůsobení mezi rodiči a dětmi. Při tomto spolupůsobení každý dává i přijímá. I děti přispívají zvláštním přínosem k vytváření této rodiny svou láskou, úctou a poslušností (FC, 21).

Vnitřním základem, stálou hnací silou a nejvyšším cílem rodiny jako osobního společenství je láska. Bez lásky rodina nemůže žít a zdokonalovat se jako společenství osob. (FC, 18).

Manželská nevěra symbolizuje a rozvod dokonává zradu na tajemství lásky. V roce 1993 u nás připadalo na 10 sňatků asi 46 rozvodů. Tedy skoro každé druhé manželství bylo rozvedeno. V polovině manželství došlo ke zradě na tajemství lásky.

Manželská láska vede manžela a manželku ke vzájemnému "poznání". Činí z nich "jedno tělo". Avšak nevyčerpává se v tomto vzájemném soužití. Láska zde totiž uschopňuje k nejvyššímu možnému daru, darování života nové lidské osobě. Rodiče se přitom stávají Božími spolupracovníky (FC, 14). Tak je manželská rodina podobou Nejsvětější Trojice: dvě osoby, tvořící nedělitelnou jednotu, ze vzájemné lásky plodí osobu třetí.

Mateřství je přitom bytostně spojeno osobní výstavbou především ženina bytí a s osobním rozměrem daru (Gn 4,1). Ženino mateřství tvoří zvláštní část onoho společného rodičovství, a to část závažnější. Třebaže název rodičů přísluší manželů jako manželce, přesto se projevuje víc u ženy, zejména v době před porodem. Proto si má muž plněji uvědomovat, že v tomto společném rodičovství přijímá na sebe zvláštní dluh vůči ženě. Žádný program rovnoprávnosti mezi ženami a muži není platný, pokud nebere ohled na tuto skutečnost. I když má muž plnou účast na svém rodičovství, přece jen stále stojí "mimo" proces těhotenství a narození dítěte. Musí se v mnoha směrech učit svému otcovství od matky (MD, 18).

To vše lze sledovat na rodině dennodenně požehnávané sv.Zdislavou. Nelze zajisté přehlížet, že vnější rámec tomuto pokojnému soužití rodiny sv.Zdislavy zajišťoval zcela nenahraditelným způsobem její manžel, rytíř Havel z Lemberka. Bylo to namáhavé dosahování pokojného soužití pro celý národ, jakož i zabezpečování jeho trvalosti ve vlasti. Ovšem na vytváření tohoto vnitřního životního prostředí domova na Lemberku měla lví podíl sv.Zdislava.

Jako má život svaté Zdislavy tři úseky, tak tomu má být u každé ženy. Každá žena má být pannou, snoubenkou a matkou: panna je vtělením čistoty, snoubenka značí lásku, rozhodující se jednou provždy k úplnému odevzdání se; matka znamená plodnost. Původně nešlo o tři rozdílné věci. Původně šlo o tři stupně jednoho života, o tři údobí vývoje. Také matka má být vnitřně pannou, tozn. čistá. Musí být stále snoubenkou neboli věrná. Všechny krize pocházejí ze ztráty jednoho z těchto tří rysů ženství.

Jak veškerá lidská důstojnost, tak i krása každé ženy v době po Kristu spočívá v jejich uskutečnění podle vzoru Panny Marie - Panny, Snoubenky a Matky. Maria si uchovala panenství (Lk 1, 34) a současně se stala Matkou. Panenství a mateřství v ní tedy trvají zároveň. Osobnost Matky Boží pomáhá všem ženám pochopit, jak se tyto dvě cesty povolání žena jako osoby navzájem doplňují. (MD, VI, 17)

Její božský Syn Ježíš posvětil dvoje mateřství, aby posvětil každou ženu: svátostí manželství a zasvěceným panenstvím, zasnoubením s člověkem a zasnoubením s Bohem.

Každá duše je Kristovou snoubenkou, ale některé duše volá Kristus jen pro sebe a pouze za sebou. Jejich láska náleží jediné jemu. A rovněž v tajemném zasnoubení se žena, patřící docela a výhradně Kristu, stává pannou - snoubenkou - matkou. Kristus v ní obnovuje poslání prvé ženy, vyjádřené v jejím jménu - EVA - matka živých. Rodí tyto "živé" z obětí, z modliteb, a hlavně z horoucího sjednocení s Kristem v Jeho tajemném Těle. Když sv.Zdislava miluje svého manžela Havla, tedy zůstává panenská i jako matka.

Zdislavino mateřství se nevyčerpává přivedením dětí na svět, nýbrž zahrnuje také jejich výchovu. Poslání vychovávat sahá svými kořeny do základního povolání manžela a manželky účastnit se stvořitelského díla Božího. Jak se to děje? Tím, že rodiče dávají v lásce a z lásky život nové lidské osobě. Dávají život novému člověku, který má v sobě povolání růst a vyvíjet se k dokonalosti. Proto rodiče berou na sebe závazek účinně mu pomáhat, aby také on mohl žít naplno lidským životem.

Právo a povinnost rodičů vychovávat je základní, protože souvisí s předáváním života. Je též přirozené a prvotní. Toto právo a povinnost rodičů má přednost před výchovnými úkoly jiných osob, a to s ohledem k onomu jedinečnému poutu lásky mezi rodiči a dětmi. Je také nenahraditelné a nezczitelné. Proto nemůže být docela svěřeno jiným, ani je nikdo nesmí rodičům upírat. (FC, 36)

Láskyplná výchova lásce jako darování sebe sama je předpokladem k jasné a taktně podané pohlavní výchově, k níž jsou rodiče vzhledem ke svým dětem povoláni. Běžné chápání současného veřejného mínění však snižuje lidskou pohlavnost. Vykládá ji totiž a prožívá pouze ve vztahu k tělu, a ve spojení se sobecky chápaným požitkem. Naproti tomu výchovné poslání rodičů se musí zaměřit na takovou kulturu pohlavnosti, jež je kulturou úplnou a opravdu osobní. V tomto pojetí je pohlavnost obohacením celé osobnosti, její oblasti tělesné, citové i duševní. Její nejhlubší význam se ozřejmuje tím, že přivádí člověka k sebedarování, k lásce.

Pohlavní výchova jako základní lidské právo a úkol rodičů, se má uskutečňovat vždy za jejich pečlivého vedení, ať už doma či ve škole nebo v hromadných sdělovacích prostředcích, které rodiče pro své děti vybírají, a na jejichž působení dohlížení. V tomto ohledu se ve vykoupeném Božím lidu zdůrazňuje zásada podpůrnosti. Jak škola tak hromadné sdělovací prostředky musí brát ohled na tuto zásadu. Jinak by přestaly sloužit svému účelu. Nemohly by prospět při výchově dětí, kdyby neprováděly výchovu ve stejném duchu jako rodiče. Ony často rozšířené způsoby pohlavního poučování, odtržené od mravních zásad, nejsou nic jiného, než přípravou a návodem k požitkářství (FC, 37).

Tento výchovný úkol nabývá svátostí manželství své důstojnosti a svého povolání pravé služby Církve k růstu jejich členů v dokonalosti. Velikost a vznešenost výchovné služby křesťanských manželů je tak nesmírná, že ji sv.Tomáš neváhá přirovnat ke kněžské službě: "Někteří zprostředkovávají a chrání duchovní život službou výlučně duchovní, což přináleží svátosti kněžství; jiní zase přitom uplatňují službu na úrovni těla i ducha, což se děje pomocí svátostného manželství, kde se muž a žena spojují, aby přiváděli děti na svět a vychovávali je k Boží úctě." (FC, 38)

S ohledem na toto své výchovné poslání jsou rodiče prvními hlasateli evangelia, a to svědectvím vlastního života. Navíc tím, že se dětmi modlí, čtou jim Boží Slovo, a tak je včleňují do tajemného Kristova Těla, stávají se rodiči v plném smyslu: tedy nejen života těla, nýbrž i onoho života, jenž v obnově Duchem svatým tryská z Kristova Kříže a z Jeho Zmrtvýchvstání. (FC, 39)

Samotný jednotlivec, ať muž či žena přirozeně nestačí na výchovu dětí. Jsou k tomu povoláni oba rodiče. Lidské potřeby jsou totiž tak rozmanité, že jeden z rodičů sám nestačí na výchovu. Je vlastním požadavkem přirozenosti, aby po spojení pohlaví zůstal muž u ženy, a nechoval se k ní a dítěti lhostejně. Stává se, že zaopatřená žena je schopna bez pomoci muže opatřit fyzické a částečně i psychické potřeby dítěte. Avšak správnost lidského jednání se neurčuje z nahodilých okolností (v tomto případě zaopatření fyzické, aj.), nýbrž se zakládá na společných podmínkách celého druhu. Vlohy a činnosti muže a ženy se v rodinném životě doplňují. Při plození a výchově dětí náleží některé úkony zvláště muži, jiné ženě. Proto je člověk více manželský než společenský (Sv.Tomáš, Suppl., XLI, 1).

Pavlova zásada, že "muž je hlavou ženy", má být chápána a uskutečňována nově, totiž vzájemným podřizováním se jeden druhému z úcty ke Kristu (Ef 5,21). Tím spíše, že manžel je nazýván "hlavou ženy", jako Kristus je hlavou Církve. Ve vztazích mezi manžely není toto podřizování jednostranné, nýbrž vzájemné. Ve vztahu ke starým zvyklostem je to ovšem evangelní novinka: "V Kristu už není muž ani žena" (Ga 3,28). Všechny důvody pro podrobování se ženy muži v manželství je nutno vykládat a chápat ve smyslu vzájemného podrobování se manžela a manželky z úcty ke Kristu. (Muleris dignitatem, 24)

Mateřství ženy zahrnuje vedle hlediska hmotného a spoluzodpovědnosti za budoucnost a výchovu dětí ještě hledisko duchovní. (Ř 8,4) U sv.Zdislavy jasně vidíme, že manželská láska přináší s sebou zvláštní ochotu zahrnout do sebe všechny, kdo se nalézají v okruhu její působnosti. Tato ochota v manželství spočívá zejména v lásce rodičů k dětem. V panenství se pak tato ochota vztahuje na všechny lidi, zahrnuté do lásky Krista jako ženicha.

Sbližení mezi panenstvím sv.Anežky a mateřstvím sv.Zdislavy: vychází nejen od mateřství k panenství, nýbrž také naopak - od panenství k mateřství, chápanému jako tvar ženina povolání, v němž se žena stává matkou dětí, jež sama porodila. Výchozím bodem této obdoby je význam sňatku, svatby. Žena se totiž stává "nevěstou" jak svátostí manželství, tak i sňatkem s Kristem. (MD, 21)

Domácí Církev, už ve vlastním středu oživovaná misionářským duchem, je povolána stát se zřetelným znamením Kristovy přítomnosti a lásky také pro ty, kdo k tomu mají daleko, jako pro rodiny dosud nevěřící či pro ty křesťanské rodiny, které už nežijí podle přijaté víry.

Křesťanská rodina patří do Církve, kněžského lidu. Svátostí manželství, v níž tkví její kořeny, a odkud čerpá svoji sílu, je Panem Ježíšem neustále oživována. Je Kristem podněcována a vedena ke vzájemnému spojení s Bohem ve svátostech, v oběti vlastního života a v modlitbě.

To je kněžský úkol, který může a má plnit křesťanská rodina ve spojení s rodinou sv.Zdislavy a s celou Církví ve všech událostech každodenního života rodinného a manželského: tak je křesťanská rodina povolána posvěcovat sebe samu, církevní společenství a svět. (FC, IV,54-55)

Zdislavina služba všelidské rodině

Starozákonní proroci sahají pro označení vyvoleného lidu k obrazu vinice. Ježíš tento obraz vinice přijímá a používá ho k zjevení rysů svého království Božího, kterou zakládá v celé lidské rodině. (Mk 12,1, Mt 21,28) Je nutno jít hlouběji a odhalit tajemství vinice: vinice symbolizuje nejen Boží lid, ale také samotného Ježíše (Jan 15,1).

Podle biblického obrazu vinného kmene jsou laici jako všichni ostatní členové Církve ratolestmi, které jsou vkořeněny v Krista, pravý vinný kmen, který je činí živoucími a plodnými. (Christifideles laici - ChL, I,9)

Křest znamená a způsobuje mystické a skutečné včlenění do ukřižovaného a oslaveného Těla Kristova. Je to stejná jednota, které se Kristus dovolává v podobenství o vinném kmene a ratolestech (ChL, I,12). Veškerá díla křesťanů, žijících ve světě, modlitby a apoštolské konání, jejich manželský a rodinný život, každodenní práce, duchovní a tělesné zotavení, jsou-li konány v Duchu, jakož i životní obtíže a strasti, pokud jsou trpělivě snášeny, jsou skrze Ježíše Krista duchovní obětí milou Bohu (I Petr 2,5)

V dnešní době plní ženy stále zapojenější úlohu v celém životě společnosti. Proto je důležité, aby měli také rostoucí podíl v různých oblastech poslání Církve. (ChL, IV, 49) Pokud nejsou povolány ke dvanácti apoštolům, a tím ani ke kněžství, není to pro jejich podcenění, nýbrž prostě proto, že si Pan Ježíš svobodně zvolil pro toto dílo muže; přesto však ženy od začátku doprovázejí Ježíše v jeho službě: ženy stojí při skupině apoštolů (Lk 8,2-3), zvěstují na velikonoční ráno zprávu o zmrtvýchvstání (Lk 23,55), modlí se s apoštoly (Sk 1,14).

Žena má stejně jako muž na základě křtu a biřmování schopnost a povinnost podílet se také na pastýřském úřadu Ježíše Krista. Navíc je povolána přinášet při plnění apoštolátu své vlastní "dary" - slovem i svědectvím života. (ChL, IV, 51)

STUDÁNKA SVATÉ ZDISLAVY

"Žena", totiž Maria z Nazaretu je přece ve stupnici hodnot "vzorem" Církve. Předchází totiž všechny lidi na cestě ke svatosti a v její osobě Církve už dosáhla dokonalosti. Církev je "mariánská" a zároveň apoštolská podle sv.Petra. (MD, 27)

Všechny úkoly moderního světa vyžaduje zapojení žen s jejich nenahraditelným a zvláštním příspěvkem. Je to především úkol propůjčit manželství a mateřství plnou důstojnost. Dále je to úkol zajišťovat morální rozměr kultury, kultury lidí, která je hodna osobního a společenského života. (ChL, IV,51)

Sv.Zdislava je křesťanka žijící ve světě, především manželka a matka, ale nejen to. Zosobňuje nasazení za hranicemi vlastní manželské rodiny. Toto osobní nasazení směřuje k všelidské rodině, a to cestou těch, kteří toho mají nejvíce zapotřebí: především děti, dále hladoví, opuštění, nemocní, zranění, uvěznění, pronásledovaní, aj. Pomoc svaté Zdislavy zde nikdy není samoúčelná, ale má hluboký duchovní dosah: je to apoštolát. V tomto ohledu koná sv.Zdislava průkopnické dílo. Toto dílo koná v pevném spojení s Církví svatou a s řádem bratří Kazatelů sv.Dominika, k němuž patří jako terciářka.

Společenství Církve je velkým darem Ducha svatého. Laik se nemůže od společenství odloučit. Duch sv. mu daruje, jako i ostatním, rozličná charismata, zve ho k různým službám a úkolům. Duch sv. mu připomíná, že to, co ho odlišuje, nespočívá už v důstojnosti, nýbrž je to zvláštní, doplňující způsoblost ke službě. (ChL, II,20)

Spásné poslání Církve ve světě uskutečňuje nejen kněžstvo na základě kněžského svěcení, nýbrž i všichni laici. Proto pastýři musí uznat a podporovat služby a úkoly laiků. Ty mají svůj svátostný základ ve křtu a biřmování a často také v manželství.

Je-li to užitečné nebo nutné pro dobro Církve, mohou pastýři svěřit laikům určité úkoly, které jsou sice spojeny s jejich pastýřským úřadem, ale nepředpokládají kněžské svěcení. Plnění těchto úkolů však nedělá z laika pastýře: úřad není konstituován úkolem, nýbrž svátostí.

Vlastním polem evangelizačního působení laiků je svět společnosti, ale také oblast vědy, umění, sdělovacích prostředků a celé kultury, jakož i některé oblasti, které se zvláštním způsobem nabízejí k evangelizaci, jako jsou např. rodina, výchova dětí a mládeže. (ChL, II, 23)

Vlastní ženská genialita se přitom nejčastěji projevuje v oblasti náboženské. Církev se neustále obohacuje svědectvím četných žen, které uskutečňují své povolání ke svatosti. Svaté ženy jsou vtělením ženského ideálu a zároveň také vzorem pro všechny křesťany. Jsou vzorem v následování Krista a příkladem, jak má nevěsta vlastní láskou odpovídat na lásku svého Ženicha. (MD, 27)

ZDISLAVINA SLUŽBA ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

Mezi závažnými úkoly moderního světa, které vyžadují zapojení ženy s jejím nezastupitelným zvláštním přínosem, vyniká její služba životnímu prostředí. Ženě přísluší velký úkol v zápase lidstva o obnovu tváře země, a o vybudování zdravého, krásného a člověka důstojného životního prostředí. Jde o to vrátit modré planetě tvář domova všelidské rodiny.

Svět byl dán lidské skupině ke zvelebení, aby mu toto životní prostředí bylo pravým domovem. Avšak novodobé zprůmyslnění, k níž mužná civilizace vzepjala společnost, nedůstojně poznamenala přírodu. Znetvořila ji důsledky budování nové "babylonské věže", skrývající se za heslem "vědeckotechnická revoluce". Smutně a cize vyhlížející trosky krajiny, ovzduší a toků, právě tak jako mlčky trpící rostlinstvo a celá živá příroda čekají na svou záchranu, aby lidská rodina pocítila na modré planetě teplo domova a netoužila uniknout odtud do vzdálených končin vesmíru.

Nastává hodina, ba už nastala, kdy se plně rozvíjí povolání ženy, chvíle, kdy žena získává ve společnosti možnosti, vliv, vyzařování, jakých dosud nedosáhla. Proto ve chvíli, kdy lidstvo prochází tak hlubokou proměnou, mohou ženy osvícené duchem evangelia, pomoci ohroženému lidstvu. Nedostižným vzorem jim zůstává Panna Maria, Matka Boží, neboť je výjimečné pouto mezi touto "Ženou" a všelidskou rodinou i s jejím životním prostředím. Stejná "Žena", která se stává biblickým vzorem, má své poslání v konečném výhledu světa a člověka, vyjádřeném v knize Zjevení svatého

Jana. Je to žena oděná slunce, s měsícem pod nohama a s korunou z dvanácti hvězd kolem hlavy (Zj 12,1). Můžeme říci: "žena" podle míry kosmu, podle míry celého díla stvoření. (MD, úvod,1, VII)

Žena se účinně podílí na úkolech zařízení, od nichž závisí zajišťování prvenství lidských hodnot, a tím pracuje na významném apoštolském poli (ChL, IV,51). Na základě své příslušnosti ke Kristu, Pánu světa, účastní se křesťanští bratři a sestry ve světě také jeho úřadu vládce. Prožívají křesťanskou vládu především svým duchovním bojem, aby v sobě samých přemohli panství hříchu (Ř 6, 12), a dáváním sebe aby sloužili v lásce a spravedlnosti Ježíšovi, který je přítomen ve všech jejich sestrách a bratřích, především v těch nejubožejších (Mt 25,40).

Když křesťané ve světě svým konáním uspořádají stvoření k blahu člověka, podílejí se na vykonávání té moci, s jakou zmrtvýchvstalý Ježíš přitahuje všechno tvorstvo k sobě, aby je podrobil Otcí. (Jan 12,32, I Kor 15,28)

Společná křestní důstojnost zvláštním způsobem odlišuje křesťana ve světě od kněží a řeholníků, nicméně neodděluje. Každému křesťanu ve světě je vlastní světský, časný ráz. Zvláštní světský ráz křesťanů ve světě je zároveň závazkem ke zvnitřňování. Boží děti, žijící ve světě, jsou povolány, aby jako kvas přispívaly jaksi zvnitřku k posvěcení světa. Tak se "svět" stává oblastí a prostředkem křesťanského povolání křesťanů ve světě, neboť sám svět je určen k tomu, aby byl Otec oslaven v Kristu. Světský ráz laiků nemůže být chápán pouze v sociologickém smyslu, nýbrž i v teologickém a církevním. Bůh svěřil svět lidem, aby se účastnili na díle stvoření, aby vysvobozovali stvoření od následků hříchu, a aby se sami posvěcovali v různých oblastech společenského života (ChL, 15-16).

Sv.Zdislava s Boží milostí vysvobozovala a dodnes vysvobozuje vnitřní životní prostředí lidí (Centesimus annus, 38) od následků hříchu. Z lidského hlediska se to projevuje například uzdravováním. Sv.Zdislava dennodenně posvěcuje "první a základní strukturu humánní ekologie, jíž je rodina" (Centesimus annus, 39).

Avšak sv.Zdislava posvěcuje také vnější prostředí, které nás obklopuje. Pod hradem Lemberk otevírá a udržuje studánku pramenité vody, která pro mnohé lidi znamená zdraví. Také na jejím hrobě nalezá mnoho lidí, modlících se k svaté Zdislavě, vyslyšení svých proseb. Prst' z jejího hrobu, stejně tak jako voda z její studánky přináší úlevu mnoha trpícím. To jsou počátky "nové země", tvořící skrze požehnání sv.Zdislavy výhledy k očekávanému nebi (II Petr 3,13).

STUDÁNKY OČÍ SVATÉ ZDISLAVY

Tomáš J.Bahounek O.P.

Olomouc 1997 Matice cyrilometodějská.

Obálka: Veronika Planerová III.OP